

Masfjorden kommune

Olje- og Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Referansar:
Dykkar:
Vår: 19/164 - 19/4587

Sakshandsamar:
Sveinung Toft
sveinung.toft@masfjorden.kommune.no

Dato:
05.07.2019

Fråsegn til nasjonal rammeplan for vindkraft på land frå Masfjorden kommune

Vedlagt følgjer saksutgreiing og vedtak frå kommunestyret i Masfjorden sitt møte den 24. juni 2019, sak 031/19. Kommunestyret sitt vedtak kjem heilt nedst i saksframlegget.

I tillegg vert det lagt ved oversiktskart, samt presentasjon vist på innspelsmøte til OED på Flesland den 23.05.19, samt rapport om sårbare fuglearter innanfor området Nordhordland – Gulen med namn : *Nasjonal ramme for vindkraft. Område Nordhordland og Gulen – status kunnskap om forekomster av sårbare fugler – Fase 1*

Andre vedlegg det vert vist til i vedtaket vil verta ettersend innan 25. august 2019.

Med helsing

Sveinung Toft
assisterande rådmann

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har difor ingen signatur

Vedlegg

Kart over Masfjorden

Vindkraft_område

Presentasjon Flesland 23.05.19 Høyring rammeplan for vindkraft

NNI Notat 76 - 2019_Nasjonal ramme for vindkraft_Masfjorden og Gulen - Vurdering av kunnskap om sårbare fuglearter_endelig versjon

Mottakere:

Olje- og Energidepartementet Postboks 8148 Dep 0033 OSLO

Sakspapir

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Sveinung Toft	FE-110	19/164

Saknr	Utval	Type	Dato
042/2019	Formannskapet	PS	17.06.2019
031/2019	Kommunestyret	PS	24.06.2019

Fråsegn til nasjonal rammeplan for vindkraft på land frå Masfjorden kommune

Vedlegg:

Journalposttittel

Høring - Nasjonal ramme for vindkraft

Høring - Nasjonal ramme for vindkraft

Dato

07.06.2019

07.06.2019

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Masfjorden kommunestyre kjem med dette med fråsegn til NVE sitt forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land, slik den er vist i NVE rapport dagsett 1. april 2019.

NVE har i sitt framlegg peikt ut 13 område som vert definert som mest eigna områda for vindkraft, og på side 164 i rapporten er midtre del av område 18 med namnet Nordhordland og Gulen kome med. Masfjorden kommune seier nei til å ha vindkraft i Nordhordland og Gulen, og ber om at OED tek heile område 18 ut av endeleg rammeplan.

Kommunestyret tilbakeviser at området i Masfjorden og Gulen er lite konfliktfullt. Dette området er ikkje godt eigna til vindkraftutbygging, med følgjande grunngjeving:

- Naturen som ikkje er utbygd eller lite utbygd i Masfjorden, er av så stor lokal, regional og nasjonal verdi for friluftsliv og reiseliv, at den ikkje bør byggjast ut til vindkraftformål. Her må spesielt Fjonfjella vest for Romarheimsdalen, Stordalen/ Kringla – området, og fjellområdet vest for Ynnesdalsvassdraget; Myrdalen, utmarka til Tangedalen og Rambjørg nemnast. Resten av området er mjuke og harde eksklusjonar og ikkje eigna for utbygging. Masfjorden har med det ingen restområder igjen som kan regulerast til vindkraftutbygging.
- Topografien i Masfjorden er svært kupert og ikkje eigna til å etablere vegar og oppstillingsplassar for vindmøller i store deler av dette arealet. Inngrepa i landskap vil verte for store.
- Kommunen har nyleg vedteke ein kommuneplan som ikkje opnar for vindkraft, der mesteparten av fjell- og utmarksområda er lagt ut til LNF-område. Masfjorden kommune

kjem ikkje til å dispensere frå ny kommuneplan for å byggje vindkraftverk i kommunen vår.

For lokalbefolkninga er utmarka ein ressurs i friluftssamanheng og grunnlag for ivaretaking av folkehelsa, noko som statistikken til fjelltrimmen og idrettslaga i kommunen med meir syner med svært mange brukarar. *Det vert vist til rapport/kart av juni 2019: «Kartlegging og verdsetting av friluftsområde i Masfjorden kommune.»*

- Det føreslåtte området ligg nært opp til det folkerike området i og ved Bergen og omland, og det er difor svært mange brukarar av våre fjell- og utmarksområde.
- I det planlagde Biosfæreområdet i Nordhordland skal lokal forankring vera sentral for forvaltninga, og det vil vera eit brot på dette prinsippet om ein gjennom energilova køyrer over den lokale motstanden mot vindkraft i Nordhordland og Gulen, som er i klart fleirtal i kommunestyra i både Masfjorden, Gulen og Lindås kommune.
- Artsmangfaldet, knytt til naturtypar, fugl og vilt er stort innanfor området, som ligg i ein fjell, kyst- og fjordregion med mange ulike biotopar og der eit mangfald av naturtypar er veldokumentert. Det vert vist til vedlagde MVA – rapport 3/2003 Naturtypar i Masfjorden og MVA rapport 10/2003 Viltet i Masfjorden. *Eigen rapport «Vurdering av sårbare fuglearter i NVE vindkraftområde 18 – Masfjorden og Gulen kommune – fase 1» er under utarbeiding og vil verta ettersendt.*
- Landskapet med Sognefjorden i nord, og Masfjorden og Fensfjorden i sør og vest er unikt, og topografien er krevjande og eksponering i fjordlandskapet og i terrenget vil verta svært stor om det kjem vindkraft i desse områda. Sognefjorden er innseglinga til verdsarven vår "Vestnorsk fjordlandskap», i Nærøyfjorden.
- Det er mange kulturlandskap og kulturminne av stølsmiljø, både i Stordalen, Matresfjella, Fjonfjella, og i influensområdet til Ynnesdalsvassdraget, som vil verta øydelagt av ei vindkraftutbygging. Stølsmiljøa har stor verdi som kulturminne og er godt ivaretekne.
- Bjørn West historia knytt til denne delen av Nordhordland har stor historisk verdi og av nasjonal interesse. Mange minner er knytt til kampane som skjedde i fjellområda rundt Stordalen, Kringlebotn og i Matresfjella under den 2 verdskrigen. Det siste slaget/kampane under den 2. verdskrigen i Nord-Europa var i desse fjellområda. (Klavefjellet m fl.) Til minne om motstandsgruppa Bjørn West, deira falne og deira sin innsats i desse fjella vart det i 1985 oppretta ein turmarsj. Denne marsjen har seinare gjeve årleg i Bjørn West sine fotspor med opp mot 800 deltakarar. Bjørn West historia vert i dag og formidla på Matre gjennom Bjørn West museet.
- Friluftslivskartlegginga som er gjort (sjå vedlegg), dokumenter at fjell- og kystområda i både Masfjorden, Gulen, Høyanger, og Lindås har store friluftsinnteresser knytt til seg. Stordalen er ein sentral inngangsport til Stølsheimen, med merka DNT-turstiar til Vardadalsbu, Nordalshytta, Skavlabu, og Fjellvassbu. Sentralt i Fjonfjella/ Masfjordfjella ligg Kalvedalshytta, alle turlagshyttene høyrer til Nordhordland Turlag/ Bergen og Hordaland Turlag. Det vert lagt ved turkart som dokumenterer dette.
- Utøving av jakt, fiske, og naturbasert reiseliv i Nordhordland og i Sogn vil i stor grad verte sterkt påverka. Nautesund camping, Stordalen fjellstove, Stordalen skisenter, leirskulen i Dyrkolbotn, lakse- og sjøaureførande vassdrag, samt over 300 hytter/ hyttetomter berre i Stordalen viser at både fjell og kystområda i Masfjorden og Gulen har stor verdi for mange

brukarar og næringsinteresser.

- Særskilt områda rundt Stordalen og Verkland er av stor lokal- og regional verdi for skiutfart, og er i stor utstrekning nytta av lokalbefolkninga i Masfjorden og Gulen, samt tilreisande frå Nordhordland og frå Bergensområdet. Eit landskap med vindmøller vil øydeleggje dette med både støy, visuell landskapsoppleving og risiko for iskasting.
- Fleire intakte kultur og naturlandskap av høg verdi ligg innanfor det føreslåtte området Nordhordland og Gulen. Ein vil her spesielt vise til kartlegginga av inngrepsfrie naturområde (INON), samt verneplan for vassdrag og fleire naturreservat i dei ytre områda. Dei to verna vassdraga er Ynnesdalsvassdraget og Eikefetvassdraget (sjå kart).
- Miljødirektoratet har i brev/ rapport til Klima- og Miljøverndepartementet dagsett mai 2019, føreslått i kategori nasjonalpark, at cirka 129 km² av fjellområdet sør for Masfjorden (Fjonfjella) vert verna. Dette området kan då inngå i ein framtidig ny nasjonalparkplan i følgje Miljødirektoratet. Fjonfjella utgjer det største inngrepsfrie naturområdet i ytre deler av Hordaland.
- Tålegrensa for kraftutbygging i Masfjorden er nådd, sidan mange vassdrag er regulert i Masfjorden kommune, med mange høgspenlinjer og transformatorstasjonar på kryss og tvers. Den samla belastninga, også under utbyggingsperiodane, er svært stor. Det er nettopp bygd ny 420 kV-linje frå Modalen til Mongstad. Vindkraft vil medføre store naturinngrep og bruk av store køyretøy/maskiner i ein utbyggingsfase og i samband med vedlikehald i etterkant.

I kommunane Masfjorden og Gulen betyr det mykje for bukvaliteten og for folkehelsa, at det er god tilgang på stille og fredelige naturområde utan inngrep og tekniske installasjonar. Denne viktige livskvaliteten vil verta forringa i vesentleg grad om det kjem vindkraftutbygging i område 18. Kommunestyret ber om at OED merkar seg innhaldet i vedlagde brev sendt frå kommunen til NVE den 11.10.2018, som i klartekst skildrar våre område nærmare, og at dette faktagrunnlaget vert vektlagt tyngre i det vidare arbeidet med nasjonal rammeplan.

Vidare er det ein kjensgjerning at innbyggjarar våre nyttar fjell og naturområda svært mykje til rekreasjon, jakt og fiske, og at område 18 vert svært mykje nytta av tilreisande frå nabokommunane Lindås, Austrheim, Gulen, Meland, Radøy og Bergen. Områda som høyrer til område **Nordhordland og Gulen** i planen har difor stor verdi både som område for dagsturar, og for lengre fjellturar for svært mange innbyggjarar i regionen Vestland.

Avslutningsvis vil kommunestyret i Masfjorden gje til kjenne at ein støttar ekskluderinga av alle områda som er gjort i den nasjonale rammeplanen i Nordhordland og Gulen innanfor analyseområde 18, og at ein meiner at desse eksklusjonane er godt grunngeve. Vidare meiner kommunestyret at også alle restområda burde vore ekskludert, sidan topografien i våre område er krevjande med mykje ulendt terreng, og fordi dei ikkje ekskluderte områda er svært avgrensa i storleik. Det betyr at for dei fleste av dei attverande områda, vil vindkraftutbygging medføre store inngrep i høve til mengde kraftproduksjon området kan gje.

Konklusjon:

Masfjorden har bidrege med store kraftutbyggingar i desse fjellområda. Likevel ligg der ein god del urørd natur att. Denne vil i stor grad bli utbygd og øydelagd med den føreslåtte

vindkraftutbygginga. Ein snakkar då om eit industriområde i den vakre fjellheimen vår.

Dei store kultur, natur- og friluftsverdiane er av stor betydning for livskvaliteten for innbyggjarane i Masfjorden, samt viktige bruksinteresser knytt til busetnad, reiseliv, drikkevatt, jakt og fiske med vidare vil medføre svært store konflikhtar om ikkje rammeplanen for vindkraft vert endra.

Kommunestyret forventar at OED lyttar til vår fråsegn, og tek ut heile område 18 **Nordhordland og Gulen** av rammeplanen.

Saksopplysningar:

Bakgrunn

OED har i brev 01.04.2019 sendt ut NVE sitt framlegg til ei nasjonal ramme for vindkraft på land ut på høyring. I brevet sitt første avsnitt skriv OED følgjande:

«Olje- og energidepartementet ga i brev av 9. februar 2017 Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i oppdrag å lede et arbeid med å lage forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land. NVEs faglige forslag foreligger nå i form av en rapport datert 1. april 2019: http://publikasjoner.nve.no/rapport/2019/rapport2019_12.pdf. Forslaget inneholder et samlet kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft på land og et kart: <https://temakart.nve.no/link/?link=nasjonalramme> med forslag til det NVE mener er de mest egnede områdene for lokalisering av ny vindkraft.»

Høyring

I brev frå OED av 12. april vart fristen til å koma med høyringssvar utsett til 1. oktober 2019. Alle kan koma med høyringssvar til saka.

Fakta

Det vert vist til høyringsbrev vedlagd saka, samt rapporten til NVE dagsett 1. april med kunnskapsgrunnlag og kart, sjå lenker ovanfor.

Kommunestyret avgjorde i møtet den 09. mai i sak 028/2019 at ei gruppe med 1 representant frå kvart av partia vert sett ned og jobbar fram ei felles høyringsinnspel til nasjonal ramme for vindkraft, og følgjande personar vart oppnemnd til å delta:

Torill Torsvik Størkersen (Ap), Geir Egil Haugsvær (Sp), Janne-Judith K Sandnes (FrP), Tove Kristin Sleire Tistel (V), Siri Tangedal Kratzmeier (KrF) og John Torsvik (H).

Arbeidsgruppa med varapersonar har hatt to møter på kommunehuset, og har no jobba fram eit felles høyringsinnspel til saka. Dette ligg no inne i framlegget til vedtak.

Vurdering

Rådmannen viser til høyringsinnspelet. Så snart faglege rapportar og kart ligg føre vil administrasjonen senda dette over til OED i eigne følgjebrev.

Konklusjon

Det vert vist til høyringsinnspelet frå den politiske arbeidsgruppa.

Formannskapet - 042/2019

FS - behandling:

Saka vart drøfta.

Siri Tangedal Kratzmeier (KrF) sette fram følgjande presisering i framlegg til vedtak:

Det er lagt inn to punkt (1 og 2) ved å flytte på to setningar:

Andre setning i andre avsnitt utgjør punkt 1:

Masfjorden kommune seier nei til å ha vindkraft i Nordhordland og Gulen, og ber om at OED tek heile område 18 ut av endeleg rammeplan

Andre setning (litt forandret) i kulepunkt tre utgjør punkt 2:

Masfjorden kommune kjem ikkje til å dispensera frå arealdelen til kommuneplanen ved ein eventuell konsesjonssøknad

Forandring i første setning i tredje avsnitt: ordet «tilbakeviser» byttes ut mot «er sterkt usamd i»

Torill Torsvik Størkersen (Ap) sette fram følgjande framlegg til tilleggstekst:

Mk er kritisk til prosessen med utarbeiding av den nasjonale rammeplanen for vindkraft på land.

Høyring i okt. 2018 var i svært liten grad tatt omsyn til, og NVE la vekt på nasjonale og nokre regionale verdivurderingar. MK krev at det lokaldemokratiske høyringsinnspelet vert tungt vektlagt i det vidare arbeidet.

Framlegg til vedtak - med endringa frå KrF og Ap - vart samrøystes tilrådd til kommunestyret.

FS - vedtak:

Masfjorden kommunestyre kjem med dette med fråsegn til NVE sitt forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land, slik den er vist i NVE rapport dagsett 1. april 2019.

NVE har i sitt framlegg peikt ut 13 område som vert definert som mest eigna områda for vindkraft, og på side 164 i rapporten er midtre del av område 18 med namnet Nordhordland og Gulen kome med.

Masfjorden kommune gjev følgjande uttale:

- 1. Masfjorden kommune seier nei til å ha vindkraft i Nordhordland og Gulen, og ber om at OED tek heile område 18 ut av endeleg rammeplan.**
- 2. Masfjorden kommune kjem ikkje til å dispensere frå arealdelen til kommuneplanen ved ein eventuell konsesjonssøknad.**

Kommunestyret er sterkt usamd i at området i Masfjorden og Gulen er lite konfliktfullt. Dette området er ikkje godt eigna til vindkraftutbygging, med følgjande grunngjeving:

- Naturen som ikkje er utbygd eller lite utbygd i Masfjorden, er av så stor lokal, regional og

nasjonal verdi for friluftsliv og reiseliv, at den ikkje bør byggjast ut til vindkraftformål. Her må spesielt Fjonfjella vest for Romarheimsdalen, Stordalen/ Kringla – området, og fjellområdet vest for Ynnesdalsvassdraget; Myrdalen, utmarka til Tangedalen og Rambjørg nemnast. Resten av området er mjuke og harde eksklusjonar og ikkje eigna for utbygging. Masfjorden har med det ingen restområder igjen som kan regulerast til vindkraftutbygging.

- Topografien i Masfjorden er svært kupert og ikkje eigna til å etablere vegar og oppstillingsplassar for vindmøller i store deler av dette arealet. Inngrepa i landskap vil verte for store.
- Kommunen har nyleg vedteke ein kommuneplan som ikkje opnar for vindkraft, der mesteparten av fjell- og utmarksområda er lagt ut til LNF-område.

For lokalbefolkninga er utmarka ein ressurs i friluftssamanheng og grunnlag for ivaretaking av folkehelsa, noko som statistikken til fjelltrimmen og idrettslaga i kommunen med meir syner med svært mange brukarar. *Det vert vist til rapport/kart av juni 2019: «Kartlegging og verdsetting av friluftsområde i Masfjorden kommune.»*

- Det føreslåtte området ligg nært opp til det folkerike området i og ved Bergen og omland, og det er difor svært mange brukarar av våre fjell- og utmarksområde.
- I det planlagde Biosfæreområdet i Nordhordland skal lokal forankring vera sentral for forvaltninga, og det vil vera eit brot på dette prinsippet om ein gjennom energilova køyrer over den lokale motstanden mot vindkraft i Nordhordland og Gulen, som er i klart fleirtal i kommunestyra i både Masfjorden, Gulen og Lindås kommune.
- Artsmangfaldet, knytt til naturtypar, fugl og vilt er stort innanfor området, som ligg i ein fjell, kyst- og fjordregion med mange ulike biotopar og der eit mangfald av naturtypar er veldokumentert. Det vert vist til vedlagde MVA – rapport 3/2003 Naturtypar i Masfjorden og MVA rapport 10/2003 Viltet i Masfjorden. *Eigen rapport «Vurdering av sårbare fuglearter i NVE vindkraftområde 18 – Masfjorden og Gulen kommune – fase 1» er under utarbeiding og vil verta ettersendt.*
- Landskapet med Sognefjorden i nord, og Masfjorden og Fensfjorden i sør og vest er unikt, og topografien er krevjande og eksponering i fjordlandskapet og i terrenget vil verta svært stor om det kjem vindkraft i desse områda. Sognefjorden er innseglinga til verdsarven vår ”Vestnorsk fjordlandskap», i Nærøyfjorden.
- Det er mange kulturlandskap og kulturminne av stølsmiljø, både i Stordalen, Matresfjella, Fjonfjella, og i influensområdet til Ynnesdalsvassdraget, som vil verta øydelagt av ei vindkraftutbygging. Stølsmiljøa har stor verdi som kulturminne og er godt ivaretekne.
- Bjørn West historia knytt til denne delen av Nordhordland har stor historisk verdi og av nasjonal interesse. Mange minner er knytt til kampane som skjedde i fjellområda rundt Stordalen, Kringlebotn og i Matresfjella under den 2. verdskrigen. Det siste slaget/kampane under den 2. verdskrigen i Nord-Europa var i desse fjellområda. (Klavefjellet m fl.) Til minne om motstandsgruppa Bjørn West, deira falne og deira sin innsats i desse fjella vart det i 1985 oppretta ein turmarsj. Denne marsjen har seinare gjeve årleg i Bjørn West sine fotspor med opp mot 800 deltakarar. Bjørn West historia vert i dag og formidla på Matre gjennom Bjørn West museet.

- Friluftslivskartlegginga som er gjort (sjå vedlegg), dokumenter at fjell- og kystområda i både Masfjorden, Gulen, Høyanger, og Lindås har store friluftsinnteresser knytt til seg. Stordalen er ein sentral inngangsport til Stølsheimen, med merka DNT-turstiar til Vardadalsbu, Nordalshytta, Skavlabu, og Fjellvassbu. Sentralt i Fjonfjella/ Masfjordfjella ligg Kalvedalshytta, alle turlagshyttene høyrer til Nordhordland Turlag/ Bergen og Hordaland Turlag. Det vert lagt ved turkart som dokumenterer dette.
- Utøving av jakt, fiske, og naturbasert reiseliv i Nordhordland og i Sogn vil i stor grad verte sterkt påverka. Nautesund camping, Stordalen fjellstove, Stordalen skisenter, leirskulen i Dyrkolbotn, lakse- og sjøauførande vassdrag, samt over 300 hytter/ hyttetomter berre i Stordalen viser at både fjell og kystområda i Masfjorden og Gulen har stor verdi for mange brukarar og næringsinteresser.
- Særskilt områda rundt Stordalen og Verkland er av stor lokal- og regional verdi for skiutfart, og er i stor utstrekning nytta av lokalbefolkninga i Masfjorden og Gulen, samt tilreisande frå Nordhordland og frå Bergensområdet. Eit landskap med vindmøller vil øydeleggje dette med både støy, visuell landskapsoppleving og risiko for iskasting.
- Fleire intakte kultur og naturlandskap av høg verdi ligg innanfor det føreslåtte området Nordhordland og Gulen. Ein vil her spesielt vise til kartlegginga av inngrepsfrie naturområde (INON), samt verneplan for vassdrag og fleire naturreservat i dei ytre områda. Dei to verna vassdraga er Ynnesdalsvassdraget og Eikefetvassdraget (sjå kart).
- Miljødirektoratet har i brev/ rapport til Klima- og Miljøverndepartementet dagsett mai 2019, føreslått i kategori nasjonalpark, at cirka 129 km² av fjellområdet sør for Masfjorden (Fjonfjella) vert verna. Dette området kan då inngå i ein framtidig ny nasjonalparkplan i følgje Miljødirektoratet. Fjonfjella utgjer det største inngrepsfrie naturområdet i ytre deler av Hordaland.
- Tålegrensa for kraftutbygging i Masfjorden er nådd, sidan mange vassdrag er regulert i Masfjorden kommune, med mange høgspenlinjer og transformatorstasjonar på kryss og tvers. Den samla belastninga, også under utbyggingsperiodane, er svært stor. Det er nettopp bygd ny 420 kV-linje frå Modalen til Mongstad. Vindkraft vil medføre store naturinngrep og bruk av store køyretøy/maskiner i ein utbyggingsfase og i samband med vedlikehald i etterkant.

I kommunane Masfjorden og Gulen betyr det mykje for bukvaliteten og for folkehelsa, at det er god tilgang på stille og fredelige naturområde utan inngrep og tekniske installasjonar. Denne viktige livskvaliteten vil verta forringa i vesentleg grad om det kjem vindkraftutbygging i område 18. Kommunestyret ber om at OED merkar seg innhaldet i vedlagde brev sendt frå kommunen til NVE den 11.10.2018, som i klartekst skildrar våre område nærmare, og at dette faktagrunnlaget vert vektlagt tyngre i det vidare arbeidet med nasjonal rammeplan.

Vidare er det ein kjensgjerning at innbyggjarar våre nyttar fjell og naturområda svært mykje til rekreasjon, jakt og fiske, og at område 18 vert svært mykje nytta av tilreisande frå nabokommunane Lindås, Austrheim, Gulen, Meland, Radøy og Bergen. Områda som høyrer til område **Nordhordland og Gulen** i planen har difor stor verdi både som område for dagsturar, og for lengre fjellturar for svært mange innbyggjarar i regionen Vestland.

Mk er kritisk til prosessen med utarbeiding av den nasjonale rammeplanen for vindkraft på land. Høyring i okt. 2018 var i svært liten grad tatt omsyn til, og NVE la vekt på nasjonale og nokre

regionale verdivurderingar. MK krev at det lokaldemokratiske høyringsinnspelet vert tungt vektlagt i det vidare arbeidet.

Avslutningsvis vil kommunestyret i Masfjorden gje til kjenne at ein støttar ekskluderinga av alle områda som er gjort i den nasjonale rammeplanen i Nordhordland og Gulen innanfor analyseområde 18, og at ein meiner at desse eksklusjonane er godt grunngjeve. Vidare meiner kommunestyret at også alle restområda burde vore ekskludert, sidan topografien i våre område er krevjande med mykje ulendt terreng, og fordi dei ikkje ekskluderte områda er svært avgrensa i storleik. Det betyr at for dei fleste av dei attverande område, vil vindkraftutbygging medføra store inngrep i høve til mengde kraftproduksjon området kan gje.

Konklusjon:

Masfjorden har bidrege med store kraftutbyggingar i desse fjellområda. Likevel ligg der ein god del urørd natur att. Denne vil i stor grad bli utbygd og øydelagd med den føreslåtte vindkraftutbygginga. Ein snakkar då om eit industriområde i den vakre fjellheimen vår.

Dei store kultur, natur- og friluftsverdiane er av stor betydning for livskvaliteten for innbyggjarane i Masfjorden, samt viktige bruksinteresser knytt til busetnad, reiseliv, drikkevatn, jakt og fiske med vidare vil medføra svært store konflikhtar om ikkje rammeplanen for vindkraft vert endra.

Kommunestyret forventar at OED lyttar til vår fråsegn, og tek ut heile område 18 **Nordhordland og Gulen** av rammeplanen.

Kommunestyret - 031/2019

KS - behandling:

Saka vart drøfta.

Torill Torsik Størkersen (Ap) la fram følgjande framlegg til endring:

I slutten av 1. avsnitt i grunngjevinga:

- Det vert vist til vedlagt kart, samt presentasjon vist på innspelsmøte på Flesland 23.05.19

Avsnitt i konklusjonen:

- ta bort eit industriområde i siste setning og legg til industriområder, slik at setningen blir:
"Ein snakkar då om industriområder i den vakre fjellheimen vår."

- Innbyggjarane i Masfjorden seier tydeleg i frå at dei ikkje ynskjer vindkraftutbygging og at området 18 må takast ut, med innlevert 1007 underskrifter.

Bjørn Egil Nordland (Ap) la fram følgjande framlegg til forslag:

- Masfjorden kommune er positive til ei viss utbyggjing av vindkraft i vår kommune.
- Utbyggjinga skal skje på ein kontrollert måte innanfor avgrensa område t.d dei områda som no er omsøkt og event. andre der ein kan ha ei konsentrert utbyggjing.
- Kommunen arbeider for at dei områda som no er planlagt utbygd, kjem innanfor område som kan byggjast ut.

John Torsvik (H) la fram følgjande framlegg til endring:

siste kulepunkt:

- Den samla Kraftutbygginga i Masfjorden er svært stor. Mange vassdrag er regulert, høgspenlinjer og transformatorstasjonar er bygd. Vindkraft vil medføra store naturinngrep og bruk av store kjøretøy/maskinar både i utbyggingsfasen og ved vedlikehald i etterkant.

Geir Egil Haugvær (Sp) sette fram eit forslag om å utsette saka til neste kommunestyremøte.

Det vart røysta over utsettingsforlaget frå Sp. Forlaget fall mot to røyster (Sp)

Møtet vart heva og arbeidsgruppa samla seg for å utarbeide ein sams uttale basert på innspela tidlegare i møtet.

Møtet vart sett og leiar i arbeidsgruppa Torill Torsvik Størkersen (Ap) sette fram arbeidsgruppa sitt framlegg til vedtak:

Masfjorden kommunestyre kjem med dette med fråsegn til NVE sitt forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land, slik den er vist i NVE rapport dagsett 1. april 2019.

NVE har i sitt framlegg peikt ut 13 område som vert definert som mest eigna områda for vindkraft, og på side 164 i rapporten er midtre del av område 18 med namnet Nordhordland og Gulen kome med.

Masfjorden kommune gjev følgjande uttale:

1. **Masfjorden kommune seier nei til å ha vindkraft i Nordhordland og Gulen, og ber om at OED tek heile område 18 ut av endeleg rammeplan.**
- 2.
3. **Masfjorden kommune kjem ikkje til å dispensere frå arealdelen til kommuneplanen ved ein eventuell konsesjonsøknad.**

Kommunestyret er sterkt usamd i at området i Masfjorden og Gulen er lite konfliktfullt. Dette området er ikkje godt eigna til vindkraftutbygging, med følgjande grunngjeving:

- Naturen som ikkje er utbygd eller lite utbygd i Masfjorden, er av så stor lokal, regional og nasjonal verdi for friluftsliv og reiseliv, at den ikkje bør byggjast ut til vindkraftformål. Her må spesielt Fjonfjella vest for Romarheimsdalen, Stordalen/ Kringla – området, og fjellområdet vest for Ynnesdalsvassdraget; Myrdalen, utmarka til Tangedalen og Rambjørg nemnast. Resten av området er mjuke og harde eksklusjonar og ikkje eigna for utbygging. Masfjorden har med det ingen restområder igjen som kan regulerast til vindkraftutbygging. Det vert vist til vedlagt kart, samt presentasjon vist på innspelsmøte på Flesland 23.05.19
- Topografien i Masfjorden er svært kupert og ikkje eigna til å etablere vegar og oppstillingsplassar for vindmøller i store deler av dette arealet. Inngrepa i landskap vil verte for store. Masser frå store utsprengingar og tunnelinngrep, samt store skjæringar vil medføre store landskapsendringar.
- Kommunen har nyleg vedteke ein kommuneplan som ikkje opnar for vindkraft, der mesteparten av fjell- og utmarksområda er lagt ut til LNF-område.

For lokalbefolkninga er utmarka ein ressurs i friluftssamanheng og grunnlag for ivaretaking av folkehelsa, noko som statistikken til fjelltrimmen og idrettslaga i kommunen med meir syner med svært mange brukarar. *Det vert vist til rapport/kart av juni 2019: «Kartlegging og verdsetting av friluftsområde i Masfjorden kommune.»*

- Det føreslåtte området ligg nært opp til det folkerike området i og ved Bergen og omland, og det er difor svært mange brukarar av våre fjell- og utmarksområde.
- I det nyutnemde Biosfæreområdet i Nordhordland (det einaste i Norge) skal lokal forankring vera sentral for forvaltninga, og det vil vera eit brot på dette prinsippet om ein gjennom energilova køyrer over den lokale motstanden mot vindkraft i Nordhordland og Gulen, som er i klart fleirtal i kommunestyra i både Masfjorden, Gulen og Lindås kommune.
- Artsmangfaldet, knytt til naturtypar, fugl og vilt er stort innanfor området, som ligg i ein fjell, kyst- og fjordregion med mange ulike biotopar og der eit mangfald av naturtypar er veldokumentert. Det vert vist til vedlagde MVA – rapport 3/2003 Naturtypar i Masfjorden og MVA rapport 10/2003 Viltet i Masfjorden. *Eigen rapport «Vurdering av sårbare fuglearter i NVE vindkraftområde 18 – Masfjorden og Gulen kommune – fase 1» er under utarbeiding og vil verta ettersendt. Det vert vist til naturmangfaldslova om samla belastning.*
- Landskapet med Sognefjorden i nord, og Masfjorden og Fensfjorden i sør og vest er unikt, og topografien er krevjande og eksponering i fjordlandskapet og i terrenget vil verta svært stor om det kjem vindkraft i desse områda. Sognefjorden er innseglinga til verdsarven vår "Vestnorsk fjordlandskap», i Nærøyfjorden.
- Det er mange kulturlandskap og kulturminne av stølsmiljø, både i Stordalen, Matresfjella, Fjonfjella, og i influensområdet til Ynnesdalsvassdraget, som vil verta øydelagt av ei vindkraftutbygging. Stølsmiljøa har stor verdi som kulturminne og er godt ivaretekne. Det vert vist til kulturminnelova.
- Bjørn West historia knytt til denne delen av Nordhordland har stor historisk verdi og av nasjonal interesse. Mange minner er knytt til kampane som skjedde i fjellområda rundt Stordalen, Kringlebotn og i Matresfjella under den 2 verdskrigen. Det siste slaget/kampane under den 2. verdskrigen i Nord-Europa var i desse fjellområda. (Klavefjellet m fl.) Til minne om motstandsgruppa Bjørn West, deira falne og deira sin innsats i desse fjella vart det i 1983 oppretta ein turmarsj. Denne marsjen har seinare gått årleg i Bjørn West sine fotspor med opp mot 800 deltakarar. Bjørn West historia vert i dag og formidla på Matre gjennom Bjørn West museet.
- Friluftslivskartlegginga som er gjort (sjå vedlegg), dokumenter at fjell- og kystområda i både Masfjorden, Gulen, Høyanger, og Lindås har store friluftsinnteresser knytt til seg. Stordalen er ein sentral inngangsport til Stølsheimen, med merka DNT-turstiar til Vardadalsbu, Nordalshytta, Skavlabu, og Fjellvassbu. Sentralt i Fjonfjella/ Masfjordfjella ligg Kalvedalshytta, alle turlagshyttene høyrer til Nordhordland Turlag/ Bergen og Hordaland Turlag. Det vert lagt ved turkart som dokumenterer dette.
- Utøving av jakt, fiske, og naturbasert reiseliv i Nordhordland og i Sogn vil i stor grad verte sterkt påverka. Nautesund camping, Stordalen fjellstove, Stordalen skisenter, leirskulen i Dyrkolbotn, lakse- og sjøauførande vassdrag, samt over 300 hytter/ hyttetomter berre i Stordalen viser at både fjell og kystområda i Masfjorden og Gulen har stor verdi for mange brukarar og næringsinteresser.
- Særskilt områda rundt Stordalen og Verkland er av stor lokal- og regional verdi for skiutfart, og er i stor utstrekning nytta av lokalbefolkninga i Masfjorden og Gulen, samt

tilreisande frå Nordhordland og frå Bergensområdet. Eit landskap med vindmøller vil øydeleggje dette med både støy, visuell landskapsoppleving og risiko for iskasting.

- Fleire intakte kultur og naturlandskap av høg verdi ligg innanfor det føreslåtte området Nordhordland og Gulen. Ein vil her spesielt vise til kartlegginga av inngrepsfrie naturområde (INON), samt verneplan for vassdrag og fleire naturreservat i dei ytre områda. Dei to verna vassdraga er Ynnesdalsvassdraget og Eikefetvassdraget (sjå kart).
- Miljødirektoratet har i brev/ rapport til Klima- og Miljøverndepartementet dagsett mai 2019, føreslått i kategori nasjonalpark, at cirka 129 km² av fjellområdet sør i Masfjorden (Fjonfjella) vert verna. Dette området kan då inngå i ein framtidig ny nasjonalparkplan i følge Miljødirektoratet. Fjonfjella utgjer det største inngrepsfrie naturområdet i ytre deler av Hordaland.

Den samla Kraftutbygginga i Masfjorden er svært stor. Mange vassdrag er regulert, høgspenlinjer og transformatorstasjonar er bygd. Det er nettopp bygd ny 420 kV-linje frå Modalen til Mongstad. Vindkraft vil medføre store naturinngrep og bruk av store kjøretøy/maskinar både i utbyggingsfasen og ved vedlikehald i etterkant.

I kommunane Masfjorden og Gulen betyr det mykje for bukvaliteten og for folkehelsa, at det er god tilgang på stille og fredelige naturområde utan inngrep og tekniske installasjonar. Denne viktige livskvaliteten vil verta forringa i vesentleg grad om det kjem vindkraftutbygging i område 18. Kommunestyret ber om at OED merkar seg innhaldet i vedlagde brev sendt frå kommunen til NVE den 11.10.2018, som i klartekst skildrar våre område nærmare, og at dette faktagrunnlaget vert vektlagt tyngre i det vidare arbeidet med nasjonal rammeplan.

Vidare er det ein kjensgjerning at innbyggjarar våre nyttar fjell og naturområda svært mykje til rekreasjon, jakt og fiske, og at område 18 vert svært mykje nytta av tilreisande frå nabokommunane Lindås, Austrheim, Gulen, Meland, Radøy og Bergen. Områda som høyrer til område **Nordhordland og Gulen** i planen har difor stor verdi både som område for dagsturar, og for lengre fjellturar for svært mange innbyggjarar i regionen Vestland.

Masfjorden kommune er kritisk til prosessen med utarbeiding av den nasjonale rammeplanen for vindkraft på land. Høyringa i okt. 2018 vart i svært liten grad tatt omsyn til, og NVE la vekt på nasjonale og nokre regionale verdivurderingar. Masfjorden kommune krev at det lokaldemokratiske høyringsinnspelet vert tungt vektlagt i det vidare arbeidet.

Avslutningsvis vil kommunestyret i Masfjorden gje til kjenne at ein støttar ekskluderinga av alle områda som er gjort i den nasjonale rammeplanen i Nordhordland og Gulen innanfor analyseområde 18, og at ein meiner at desse eksklusjonane er godt grunngjeve. Vidare meiner kommunestyret at også alle restområda burde vore ekskludert, sidan topografien i våre område er krevjande med mykje ulendt terreng, og fordi dei ikkje ekskluderte områda er svært avgrensa i storleik. Det betyr at for dei fleste av dei attverande områda, vil vindkraftutbygging medføre store inngrep i høve til mengde kraftproduksjon området kan gje.

Konklusjon:

Masfjorden har bidrege med store kraftutbyggingar i desse fjellområda. Likevel ligg der ein god del urørd natur att. Denne vil i stor grad bli utbygd og øydelagd med den føreslåtte vindkraftutbygginga. Ein snakkar då om industriområder i den vakre fjellheimen vår.

Dei store kultur, natur- og friluftsverdiane er av stor betydning for livskvaliteten for innbyggjarane i Masfjorden, samt viktige bruksinteresser knytt til busetnad, reiseliv, drikkevatt, jakt og fiske med

vidare vil medføra svært store konflikhtar om ikkje rammeplanen for vindkraft vert endra.

Kommunestyret forventar at OED lyttar til vår fråsegn, og tek ut heile område 18 **Nordhordland og Gulen** av rammeplanen.

Innbyggjarane i Masfjorden seier tydeleg i frå at dei ikkje ynskjer vindkraftutbygging og at området 18 må takast ut, med innlevert 1007 underskrifter dagsett 24. juni 2019.

Røysting:

Framlegget frå arbeidsgruppa og framlegget frå Bjørn Egil Nordland (Ap) vart røysta opp mot kvarandre. Framlegget frå Arbeidsgruppa vart vedteke mot 1 røyst (Bjørn Egil Nordland).

KS - vedtak:

Masfjorden kommunestyre kjem med dette med fråsegn til NVE sitt forslag til nasjonal ramme for vindkraft på land, slik den er vist i NVE rapport dagsett 1. april 2019.

NVE har i sitt framlegg peikt ut 13 område som vert definert som mest eigna områda for vindkraft, og på side 164 i rapporten er midtre del av område 18 med namnet Nordhordland og Gulen kome med.

Masfjorden kommune gjev følgjande uttale:

1. **Masfjorden kommune seier nei til å ha vindkraft i Nordhordland og Gulen, og ber om at OED tek heile område 18 ut av endeleg rammeplan.**
- 2.
3. **Masfjorden kommune kjem ikkje til å dispensere frå arealdelen til kommuneplanen ved ein eventuell konsesjonsøknad.**

Kommunestyret er sterkt usamd i at området i Masfjorden og Gulen er lite konfliktfullt. Dette området er ikkje godt eigna til vindkraftutbygging, med følgjande grunngjeving:

- Naturen som ikkje er utbygd eller lite utbygd i Masfjorden, er av så stor lokal, regional og nasjonal verdi for friluftsliv og reiseliv, at den ikkje bør byggjast ut til vindkraftformål. Her må spesielt Fjonfjella vest for Romarheimsdalen, Stordalen/ Kringla – området, og fjellområdet vest for Ynnesdalsvassdraget; Myrdalen, utmarka til Tangedalen og Rambjørg nemnast. Resten av området er mjuke og harde eksklusjonar og ikkje eigna for utbygging. Masfjorden har med det ingen restområder igjen som kan regulerast til vindkraftutbygging. Det vert vist til vedlagt kart, samt presentasjon vist på innspelsmøte på Flesland 23.05.19
- Topografien i Masfjorden er svært kupert og ikkje eigna til å etablere vegar og oppstillingsplassar for vindmøller i store deler av dette arealet. Inngrepa i landskap vil verte for store. Masser frå store utsprengingar og tunnelinngrep, samt store skjæringar vil medføra store landskapsendringar.
- Kommunen har nyleg vedteke ein kommuneplan som ikkje opnar for vindkraft, der mesteparten av fjell- og utmarksområda er lagt ut til LNF-område.

For lokalbefolkninga er utmarka ein ressurs i friluftssamanheng og grunnlag for ivaretaking av folkehelsa, noko som statistikken til fjelltrimmen og idrettslaga i kommunen med meir syner med svært mange brukarar. *Det vert vist til rapport/kart av juni 2019: «Kartlegging og verdsetting av friluftsområde i Masfjorden kommune.»*

- Det føreslåtte området ligg nært opp til det folkerike området i og ved Bergen og omland, og det er difor svært mange brukarar av våre fjell- og utmarksområde.
- I det nyttnemde Biosfæreområdet i Nordhordland (det einaste i Norge) skal lokal forankring vera sentral for forvaltninga, og det vil vera eit brot på dette prinsippet om ein gjennom energilova køyrer over den lokale motstanden mot vindkraft i Nordhordland og Gulen, som er i klart fleirtal i kommunestyra i både Masfjorden, Gulen og Lindås kommune.
- Artsmangfaldet, knytt til naturtypar, fugl og vilt er stort innanfor området, som ligg i ein fjell, kyst- og fjordregion med mange ulike biotopar og der eit mangfald av naturtypar er veldokumentert. Det vert vist til vedlagde MVA – rapport 3/2003 Naturtypar i Masfjorden og MVA rapport 10/2003 Viltet i Masfjorden. *Eigen rapport «Vurdering av sårbare fuglearter i NVE vindkraftområde 18 – Masfjorden og Gulen kommune – fase 1» er under utarbeiding og vil verta ettersendt. Det vert vist til naturmangfaldslova om samla belastning.*
- Landskapet med Sognefjorden i nord, og Masfjorden og Fensfjorden i sør og vest er unikt, og topografien er krevjande og eksponering i fjordlandskapet og i terrenget vil verta svært stor om det kjem vindkraft i desse områda. Sognefjorden er innseglinga til verdsarven vår ”Vestnorsk fjordlandskap», i Nærøyfjorden.
- Det er mange kulturlandskap og kulturminne av stølsmiljø, både i Stordalen, Matresfjella, Fjonfjella, og i influensområdet til Ynnesdalsvassdraget, som vil verta øydelagt av ei vindkraftutbygging. Stølsmiljøa har stor verdi som kulturminne og er godt ivaretekne. Det vert vist til kulturminnelova.
- Bjørn West historia knytt til denne delen av Nordhordland har stor historisk verdi og av nasjonal interesse. Mange minner er knytt til kampene som skjedde i fjellområda rundt Stordalen, Kringlebotn og i Matresfjella under den 2. verdskrigen. Det siste slaget/kampene under den 2. verdskrigen i Nord-Europa var i desse fjellområda. (Klavefjellet m fl.) Til minne om motstandsgruppa Bjørn West, deira falne og deira sin innsats i desse fjella vart det i 1983 oppretta ein turmarsj. Denne marsjen har seinare gått årleg i Bjørn West sine fotspor med opp mot 800 deltakarar. Bjørn West historia vert i dag og formidla på Matre gjennom Bjørn West museet.
- Friluftslivskartlegginga som er gjort (sjå vedlegg), dokumenter at fjell- og kystområda i både Masfjorden, Gulen, Høyanger, og Lindås har store friluftsinnteresser knytt til seg. Stordalen er ein sentral inngangsport til Stølsheimen, med merka DNT-turstiar til Vardadalsbu, Nordalshytta, Skavlabu, og Fjellvassbu. Sentralt i Fjonfjella/ Masfjordfjella ligg Kalvedalshytta, alle turlagshyttene høyrer til Nordhordland Turlag/ Bergen og Hordaland Turlag. Det vert lagt ved turkart som dokumenterer dette.
- Utøving av jakt, fiske, og naturbasert reiseliv i Nordhordland og i Sogn vil i stor grad verte sterkt påverka. Nautesund camping, Stordalen fjellstove, Stordalen skisenter, leirskulen i Dyrkolbotn, lakse- og sjøarefjørde vassdrag, samt over 300 hytter/ hyttetomter berre

i Stordalen viser at både fjell og kystområda i Masfjorden og Gulen har stor verdi for mange brukarar og næringsinteresser.

- Særskilt områda rundt Stordalen og Verkland er av stor lokal- og regional verdi for skiutfart, og er i stor utstrekning nytta av lokalbefolkninga i Masfjorden og Gulen, samt tilreisande frå Nordhordland og frå Bergensområdet. Eit landskap med vindmøller vil øydeleggje dette med både støy, visuell landskapsoppleving og risiko for iskasting.
- Fleire intakte kultur og naturlandskap av høg verdi ligg innanfor det føreslåtte området Nordhordland og Gulen. Ein vil her spesielt vise til kartlegginga av inngrepsfrie naturområde (INON), samt verneplan for vassdrag og fleire naturreservat i dei ytre områda. Dei to verna vassdraga er Ynnesdalsvassdraget og Eikefetvassdraget (sjå kart).
- Miljødirektoratet har i brev/ rapport til Klima- og Miljøverndepartementet dagsett mai 2019, føreslått i kategori nasjonalpark, at cirka 129 km² av fjellområdet sør i Masfjorden (Fjonfjella) vert verna. Dette området kan då inngå i ein framtidig ny nasjonalparkplan i følge Miljødirektoratet. Fjonfjella utgjer det største inngrepsfrie naturområdet i ytre deler av Hordaland.

Den samla Kraftutbygginga i Masfjorden er svært stor. Mange vassdrag er regulert, høgspenlinjer og transformatorstasjonar er bygd. Det er nettopp bygd ny 420 kV-linje frå Modalen til Mongstad. Vindkraft vil medføre store naturinngrep og bruk av store kjøretøy/maskinar både i utbyggingsfasen og ved vedlikehald i etterkant.

I kommunane Masfjorden og Gulen betyr det mykje for bukvaliteten og for folkehelsa, at det er god tilgang på stille og fredelige naturområde utan inngrep og tekniske installasjonar. Denne viktige livskvaliteten vil verta forringa i vesentleg grad om det kjem vindkraftutbygging i område 18. Kommunestyret ber om at OED merkar seg innhaldet i vedlagde brev sendt frå kommunen til NVE den 11.10.2018, som i klartekst skildrar våre område nærmare, og at dette faktagrunnlaget vert vektlagt tyngre i det vidare arbeidet med nasjonal rammeplan.

Vidare er det ein kjensgjerning at innbyggjarar våre nyttar fjell og naturområda svært mykje til rekreasjon , jakt og fiske, og at område 18 vert svært mykje nytta av tilreisande frå nabokommunane Lindås, Austrheim, Gulen, Meland, Radøy og Bergen. Områda som høyrer til område **Nordhordland og Gulen** i planen har difor stor verdi både som område for dagsturar, og for lengre fjellturar for svært mange innbyggjarar i regionen Vestland.

Masfjorden kommune er kritisk til prosessen med utarbeiding av den nasjonale rammeplanen for vindkraft på land. Høyringa i okt. 2018 vart i svært liten grad tatt omsyn til, og NVE la vekt på nasjonale og nokre regionale verdivurderingar. Masfjorden kommune krev at det lokaldemokratiske høyringsinnspelet vert tungt vektlagt i det vidare arbeidet.

Avslutningsvis vil kommunestyret i Masfjorden gje til kjenne at ein støttar ekskluderinga av alle områda som er gjort i den nasjonale rammeplanen i Nordhordland og Gulen innanfor analyseområde 18, og at ein meiner at desse eksklusjonane er godt grunngjeve. Vidare meiner kommunestyret at også alle restområda burde vore ekskludert, sidan topografien i våre område er krevjande med mykje ulendt terreng, og fordi dei ikkje ekskluderte områda er svært avgrensa i storleik. Det betyr at for dei fleste av dei attverande område, vil vindkraftutbygging medføre store inngrep i høve til mengde kraftproduksjon området kan gje.

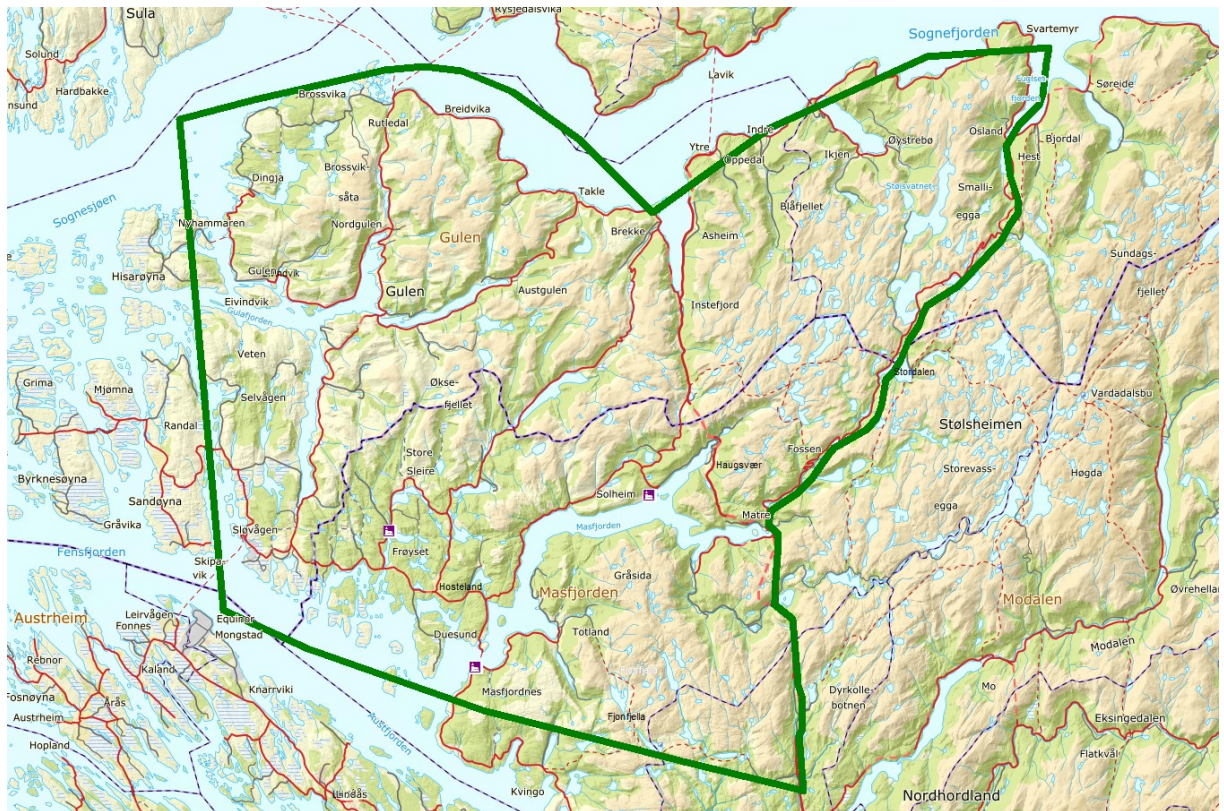
Konklusjon:

Masfjorden har bidrege med store kraftutbyggingar i desse fjellområda. Likevel ligg der ein god del urørd natur att. Denne vil i stor grad bli utbygd og øydelagd med den føreslåtte vindkraftutbygginga. Ein snakkar då om industriområder i den vakre fjellheimen vår.

Dei store kultur, natur- og friluftsverdiane er av stor betydning for livskvaliteten for innbyggjarane i Masfjorden, samt viktige bruksinteresser knytt til busetnad, reiseliv, drikkevatn, jakt og fiske med vidare vil medføra svært store konflikhtar om ikkje rammeplanen for vindkraft vert endra.

Kommunestyret forventar at OED lyttar til vår fråsegn, og tek ut heile område 18 **Nordhordland og Gulen** av rammeplanen.

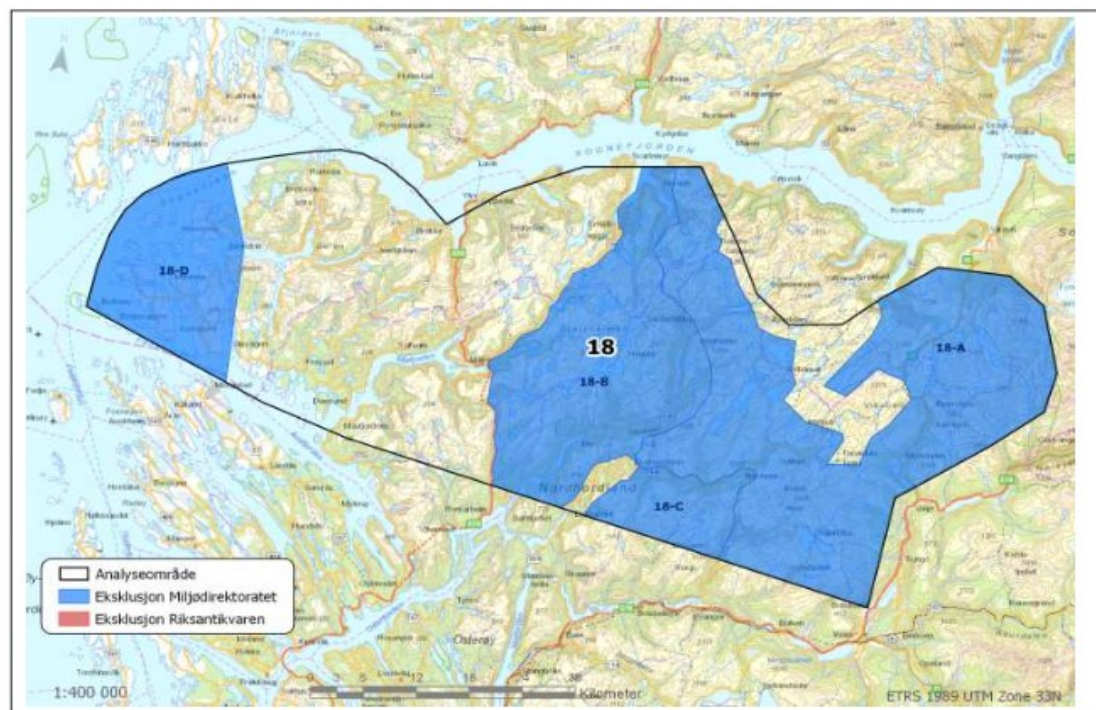
Innbyggjarane i Masfjorden seier tydeleg i frå at dei ikkje ynskjer vindkraftutbygging og at området 18 må takast ut, med innlevert 1007 underskrifter dagsett 24. juni 2019.

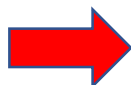
Innspel frå Masfjorden kommune

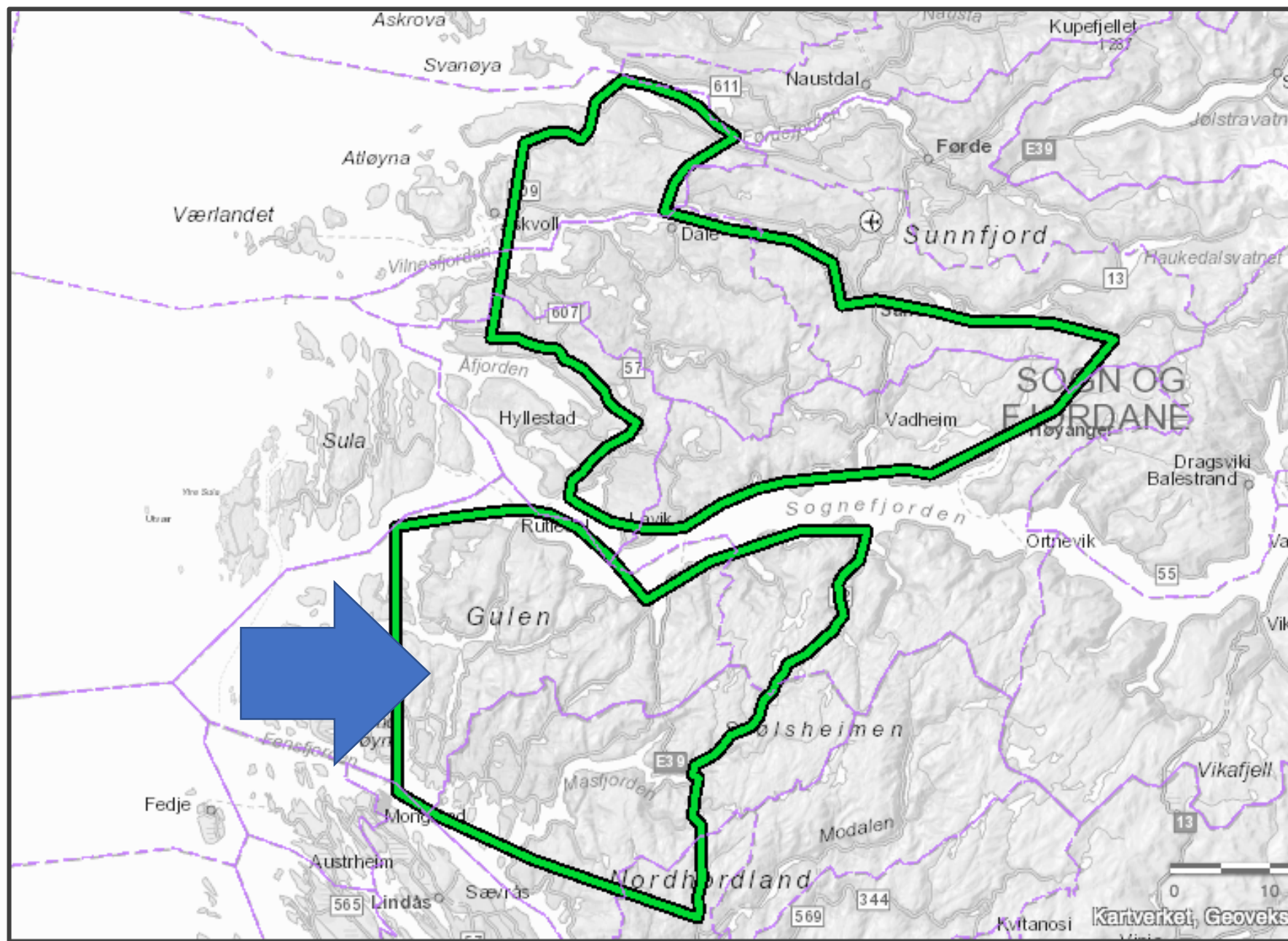
- 1: Analyseområde 18 Stølsheimen
- 2: Utvalgt område Nordhordland og Gulen

... "mest egnet for ny vindkraft
i Norge"
NEI!

Planområde Nordhordland og Gulen (område 18) må takast ut av den Nasjonale ramma for vindkraft på land!

Innspel frå Masfjorden kommune

Dette området er ikkje *best eigna til vindkraftutbygging*.

Det er heller ikkje *lite konfliktfyllt*.

- Fersk kommuneplan dagsett 9. mai 2019 der fjellomåda er LNF-område.
- Kommunestyret ynskjer å oppretthalde denne arealstatusen.
- Topografien er ikkje eigna – det blir for store inngrep i naturen.

Ueigna topografi

Innspel frå Masfjorden kommune forts...

- Me meiner me har **ytt nok** til storsamfunnet med den utbygginga som er gjort på vasskraft, med dammar, linjer, kraftverk og transformatorstasjonar. Den vesle naturen/urørde naturlommene me har igjen, må me få lov til å ha.
- Det som ikkje er ekskludert allereie (harde og mjuke) er av både stor **lokal**, **regional** og **nasjonal** verdi.
- Omsyn til **arts mangfald, kulturlandskap og friluftsliv**.
- Nærleik til **bustadområder - støyutfordringar**

Har ytt nok til storsamfunnet
Modalen – Mongstad linje rett ved lokal tursti

6. [Gulen – Dalsbotnfjellet](#) (sjå link) – linje i Myrdalen - ankesak hjå OED

3. Verkland – lokalt friluftsliv; skiutfart

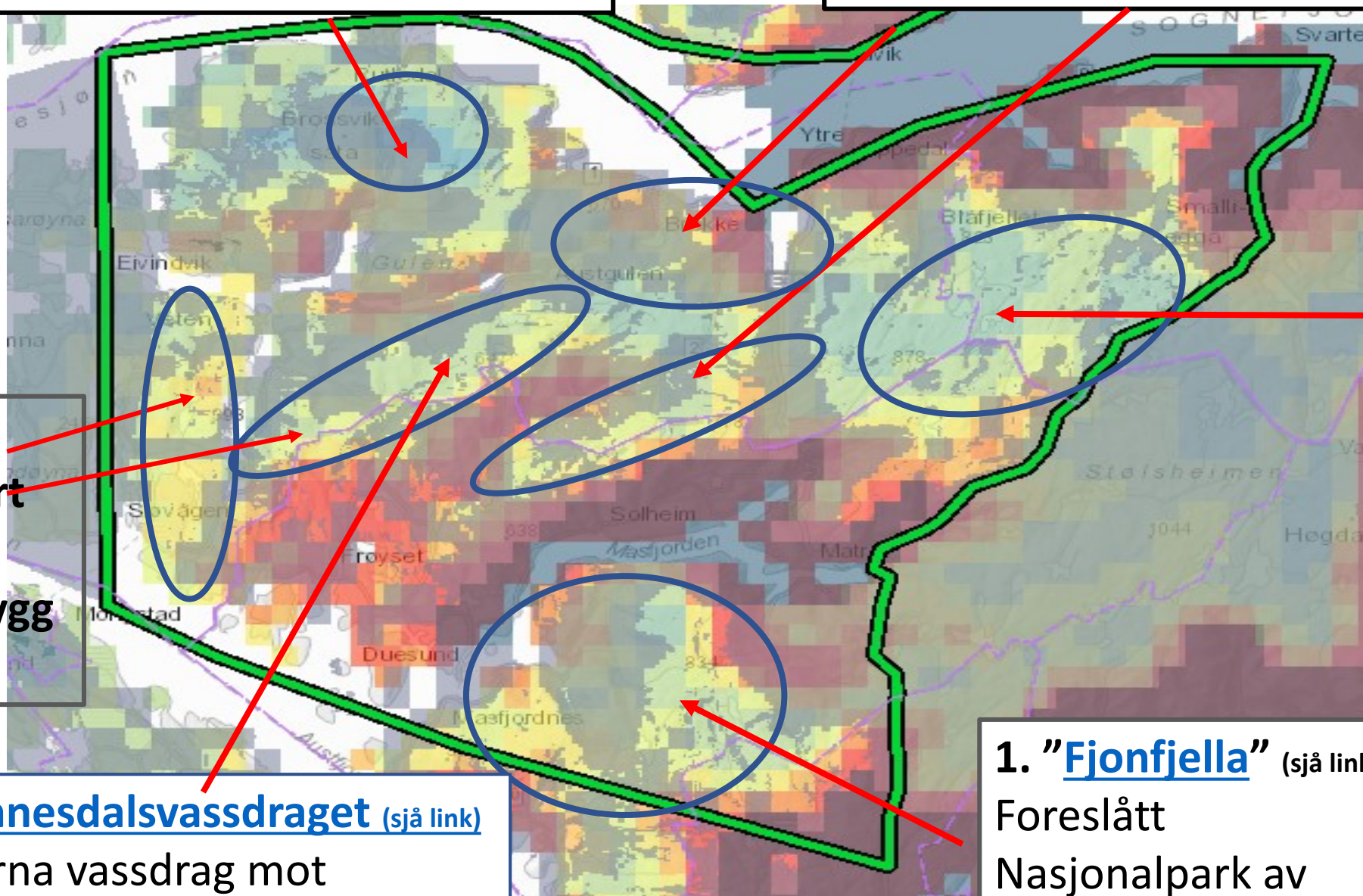
2. [Stordalen](#) (sjå link)

Viktig for reiselivsutviklinga i kommunen- fjellstove, 400 hytter, skitrekk, skiutfartsområde, Bjørn West-området, museum på Matre, viktig for lokalt og regional friluftsliv

5. Svært nær bebyggelse

4. [Ynnesdalsvassdraget](#) (sjå link) – verna vassdrag mot utbygging

1. "[Fjonfjella](#)" (sjå link)- Foreslått Nasjonalpark av Miljødirektoratet

vidare

1. Fjonfjella

Forslag til supplerande vern - Hordaland

Skjermdump NVE

Foto: Torill T. Størkersen

1. [Fjonfjella](#) - utgjør eit av dei største inngrepsfrie naturområda i ytre deler av Hordaland. Av stor verdi og klassifisert som A-område. Foreslått til supplerende vern av Fylkesmannen i Vestland, og som nasjonalpark av Miljødirektoratet. Stølsmiljø og turstiar. Lokalt og regionalt friluftsliv. Berggrunn frå urtida. Strekk seg inn i Lindås kommune..

Tilbake

2. Stordalen Fjellstove

Foto: Stordalen Fjellstove

Bjørn West marsjen

Foto: Torill T. Størkersen

Stordalen Skitrek

Foto: Stordalen Skitsenter

Skiturområde for hytter

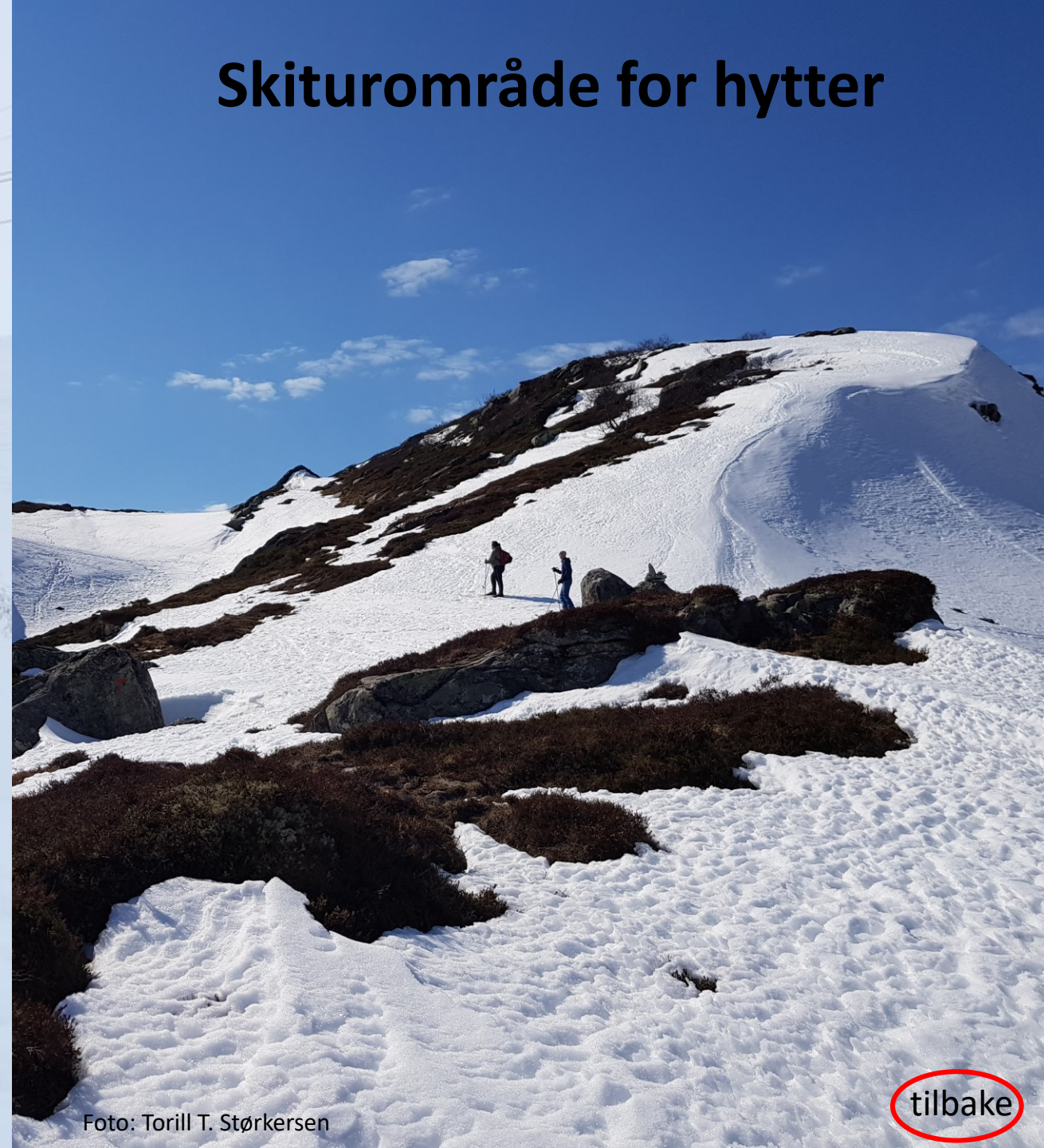

Foto: Torill T. Størkersen

tilbake

3. og 4. Verkland/ Ynnesdalsvassdraget: Masfjorden/Gulen Steinsdalen -

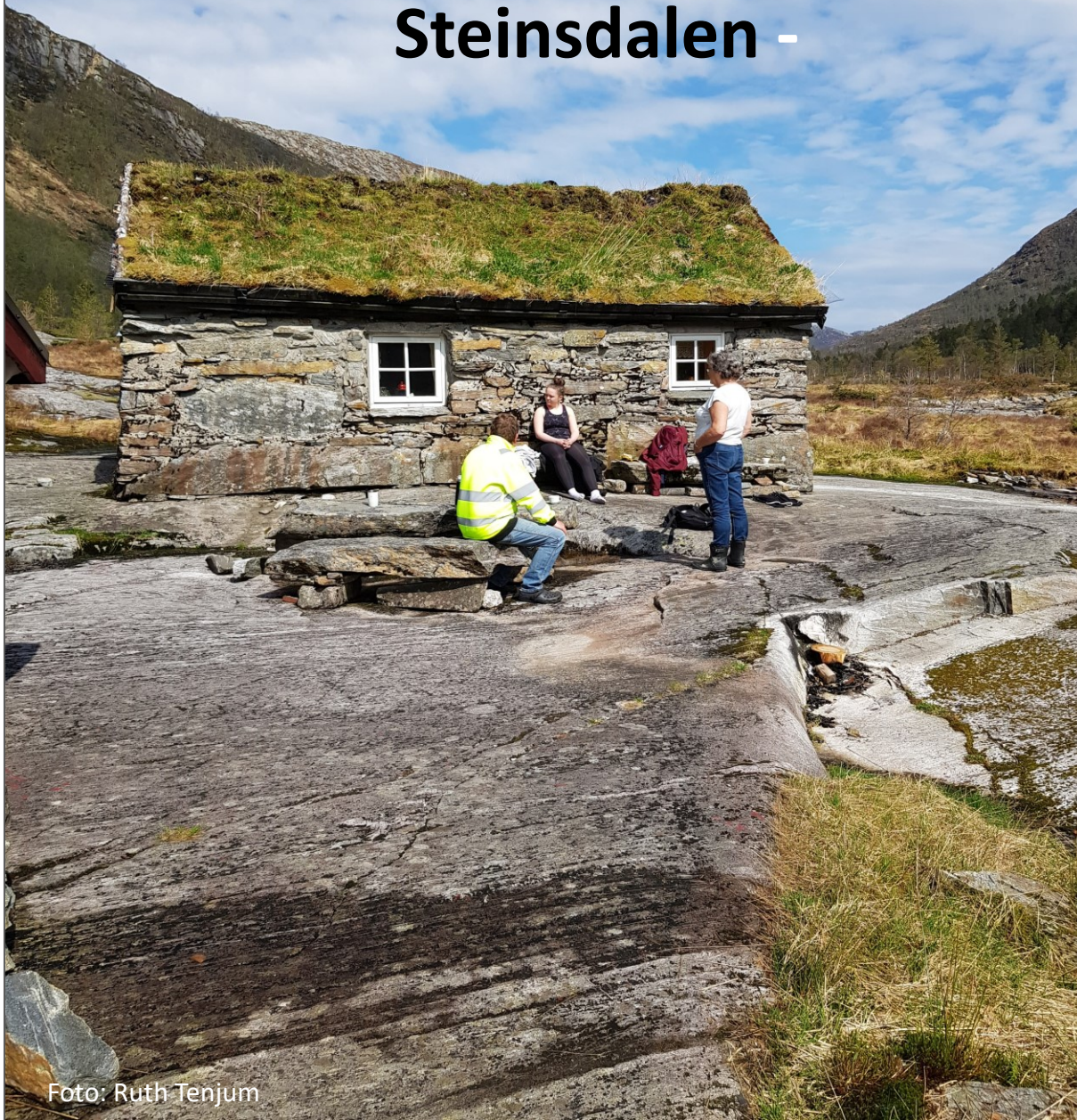

Foto: Ruth Tenjum

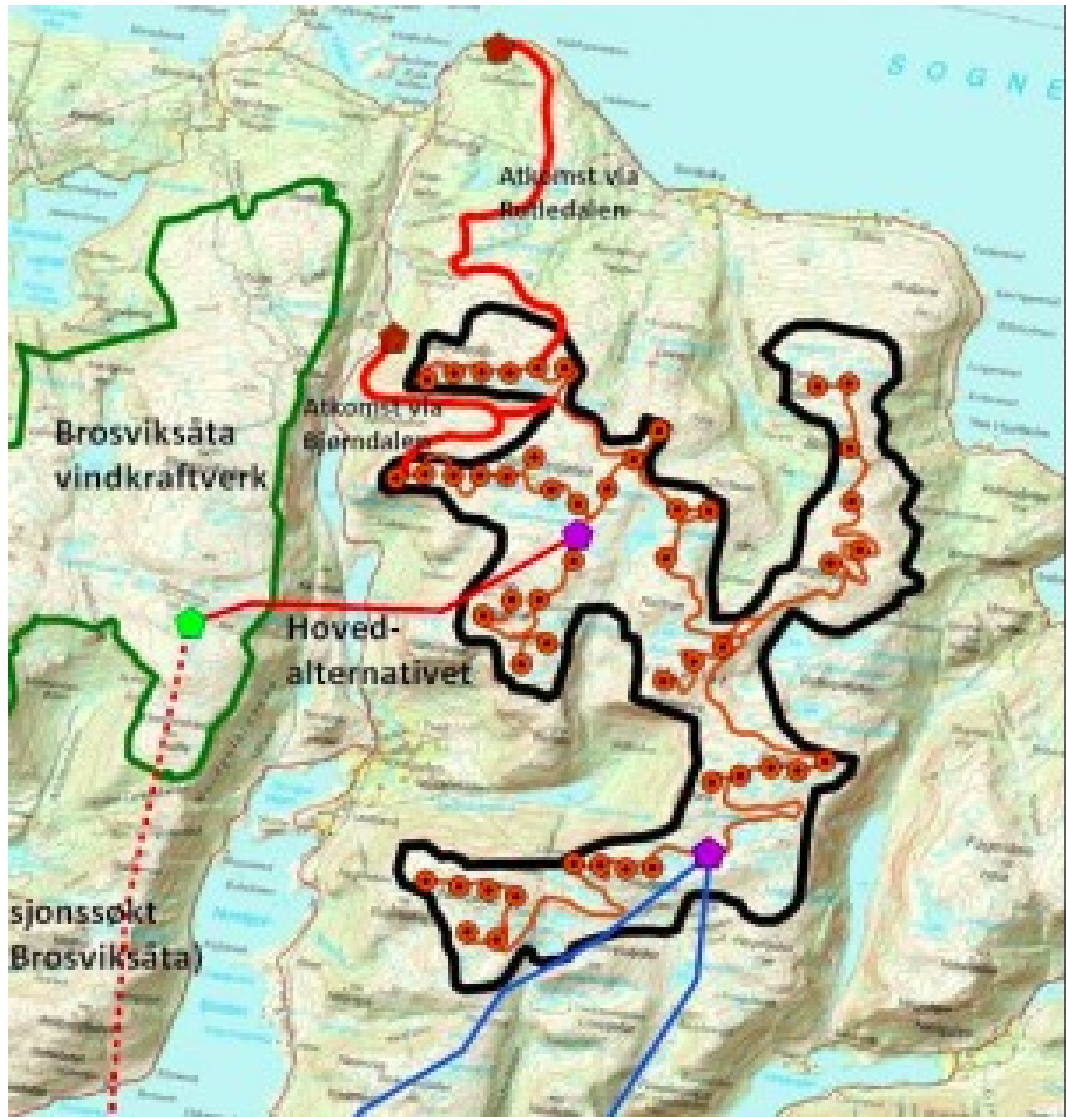
Austgulstølen

Foto: Torill T. Størkersen

Tilbake

6. Dalsbotnfjellet vindkraftanlegg i Gulen m. Sognfjorden i bakgrunnen Innseglinga til verdensarva vår..

Skjermdump NVE

Foto: Wenche Midttun

tilbake

Innspel frå Masfjorden kommune:

1. **Fjonfjella** - utgjer eit av dei største inngrepsfrie naturområda i ytre deler av Hordaland. Stølsmiljø og turstiar, turlagshytter. Foreslått som nasjonalpark av Miljødirektoratet.
2. **Stordalen** er eit særst viktig området for regionalt friluftsliv og reiseliv. Skiutfartsområde. DNT-turnett og viktig innfallsport til Stølsheimen. Historisk område- Bjørn West styrkane - dei siste kampene i 2. verdskrig føregjekk her.
3. **Ynnesdalsvassdraget** – verna vassdrag.

➡ **Vi ynskjer å ha den naturen som er igjen for kommande generasjonar!**

-> Masfjorden kommune seier NEI til storstilt utbygging av vindkraftindustri!

-> Me seier JA til framleis flotte naturopplevingar i fjellheimen vår!

Takk for at de lytta til innspelet vårt!

Torill Torsvik Størkersen

Varaordførar

Masfjorden kommune

NNI-Notat 76

Nasjonal ramme for vindkraft. Område Nordhordland og Gulen – status kunnskap om forekomster av sårbare fugler – Fase 1

NNI-Notat 76

NNI Resources AS

Bergen, juni 2019

NNI - Notat nr. 76

Bergen, juni 2019

Tittel: Nasjonal ramme for vindkraft. Område Nordhordland og Gulen – status kunnskap om forekomster av sårbare fugler – Fase 1.

Forfatter:

Arnold Håland

Prosjektansvarlig:

Fagbiolog Cand. real. Arnold Håland,
Leder NNI Resources AS

Prosjektmedarbeider: Arnold Håland

ISSN / ISBN:

1504 - 2367

Finansiering

Masfjorden kommune

NNI Resources AS©

Org: 911 615 517mva

Postadresse: Paradisleitet 14, 5231 Paradis

Tlf. + 47 55 17 77 10

E-post: post@nni.no På nettet: <http://www.nni.no>

Forside: Havørn er en av de sårbare fugleartene som hekker med fleire par i vurderingsområdet. Foto: A. Håland©

FORORD

Nasjonal forvaltningsmyndighet NVE har over de siste par år arbeidet med en ny nasjonal rammeplan for vindkraft. Etter flere runder med siling av aktuelle/uaktuelle områder for ny vindkraft ble det våren 2019 lagt frem et endelig forslag for videre politisk behandling, der 43 områder i runde 1 ble redusert til 13 områder i den avsluttende innstilling (NVE 2019). Et av områdene er lokalisert sør for Sognefjorden, hovedsakelig i kommunene Gulen og Masfjorden.

I forbindelse med siling av vurderingsområder har det vært fokus på en rekke interesseltema, blant annet naturmangfold der forekomst av fugler har vært et av de viktige deltemaene fordi fugler er særlig utsatt for negative virkninger fra vindkraftutbygging/vindkraftverk i drift. I grunnlagsrapportene knyttet til de enkelte vurderingsområdene fremgår det en vurdering av kunnskapsnivået for de enkelte fagtema, for eksempel ornitologis/forekomst av fugler. For område 18 er det slått fast at kunnskapsgrunnlaget er dårlig når det gjelder forekomst og funksjonsområder for fugler.

Med dette bakteppet ble NNI forespurt av Masfjorden kommune om å utarbeide en innledende vurdering om hvilke fuglegrupper og fuglearter som kunne være aktuelle i vindkraftområdet i Masfjorden og Gulen, inkl. i dette en faglig vurdering av kunnskapsnivået/vurdering av mangler mht kunnskap om forekomster i de ulike deler av vurderingsområdet. I perspektiv av at det kan bli aktuelt med målrettet kartlegging av utvalgte fuglegrupper/arter er denne utredningen å betrakte som en foreløpig vurdering – dvs. en Fase 1 rapport. Oppdraget ble gitt 31. mai 2019 og slutført innen en periode på 3 uker. NNI har gjennomført eget feltarbeid i deler av områdene over tid, og har generelt en god oversikt over gjennomførte ornitologiske undersøkelser i regionen.

Bergen, 20. juni 2019

Arnold Håland
Fagbiolog – Cand. real.
Leder NNI Resources AS

INNHOOLD

1	BAKGRUNN	5
2	NASJONAL RAMME FOR VINDKRAFT	6
2.1	Avgrensing og reduksjon av vurderingsområdet 18 i Nordhordland og ytre Sogn	6
3	FORVALTNINGSMESSIG STATUS I OMRÅDET	7
4	AVGRENSING AV FJELLOMRÅDER	8
5	FUGLEGRUPPER OG ARTER SÆRLIG SÅRBARE FOR VINDKRAFT	11
6	VIKTIGE PÅVIRKNINGSFAKTORER.....	12
6.1	Virkninger av fysiske inngrep	12
6.2	Virkninger av støy og visuelle stimuli fra vindturbiner	12
6.3	Andre menneskeskapte forstyrrelser	13
6.4	Barrierevirkninger	13
6.5	Kollisjoner, skade og død	13
6.6	Negative virkninger i anleggsperioden	14
6.7	Samlet negativ påvirkning.....	14
7	KUNNSKAP OM SÆRLIG UTSATTE FUGLEARTER I VURDERINGSOMRÅDET	15
7.1	Kartlegging tilbake i tid	15
7.2	Arts- og bestandsdata fra nye tid.....	15
7.2.1	Indikator på feltaktivitet i de ulike fjellområder	16
7.2.2	Lomer	17
7.2.3	Rovfugler	21
7.2.4	Hønsefugler	21
7.2.5	Vadefugler	21
7.2.6	Ugler	22
7.2.7	Andre sårbare arter.....	22
8	NØDVENDIGE FORVALTNINGSMESSIGE TILTAK.....	23
8.1	Øke kunnskap om hekkeområder i hele vurderingsområdet	23
8.2	Øke kunnskapen om arters områdebruk	23
8.3	Øke kunnskapen om konkrete virkninger av etablerte vindkraftanlegg	23
9	REFERANSER	24

1 BAKGRUNN

Bakgrunnen for oppdraget gitt av Masfjorden kommune er den sentrale vann- og energiforvaltning sitt fremlegg av en *Nasjonal ramme for vindkraft* våren 2019 (jfr. NVE 2019). Med grunnlag i tverrfaglige analyser og silingsprosesser av hele Norges areal ble 43 større områder avgrenset for videre analyse. Våren 2019 ble neste fase i arbeidet slutført med fremlegging av et forslag til områder, 13 i tallet, som ble konkludert som egnet for vindkraft. Forslaget er pt ute på høring. Et av områdene som ble valgt ut i den nasjonale silingsprosessen ligger sentralt på Vestlandet, i området Nordhordland og Gulen. I Nordhordland er flere kommuner berørt, men mest areal ligger i Masfjorden kommune. Avgrensede arealer utgjør deler av område 18 i den innledende analyserunden.

Med dette bakteppet skal Masfjorden kommune utarbeide sitt høringssvar. De tematiske analysene omhandlet mange tema (NVE 2019), der gruppen fugler og flaggermus har fått en sentral plass pga mange arter i disse gruppene er dokumentert å erfare uheldige og uønskede negative virkninger på både enkeltindivider og på bestander, inkl. frekvente kollisjoner som tar livet av både fugler og flaggermus. For å kunne vurdere og uttale seg om reelle konflikter mellom nye vindkraftanlegg og lokale fugle- og dyrebestander er det behov for god kunnskap om arter og bestander som forekommer i de enkelte analyseområder, området Nordhordland og Gulen inklusive. Masfjorden kommune har med dette perspektivet ønsket en faglig vurdering av hvordan kunnskapen er mht forekomst av spesielt utsatte fuglearter i analyseområdet. Med generelt god kunnskap om gjennomført og pågående kartlegging av aktuelle arter ble NNI forespurt om å utarbeide et notat som vurderte kunnskapsstatusen for arter som er kjent som sårbare for vindkraftverk og vindturbiner. Det ble også fremsatt et ønske om en vurdering av behovet for kartlegging av aktuelle fuglearter med grunnlag i den kunnskap som finnes i dag, dvs. å foreslå nye tiltak for å kunne oppnå god nok kunnskap for reelle vurderinger av konfliktnivået for temaet fugl – vindkraftverk.

Notatet er utarbeidet av fagbiolog/zoøkolog Arnold Håland (*Cand. real*) i juni 2019. NNI retter en takk til Fylkesmannen i Vestland v/ O. Overvoll for tilrettelagt materiale mht informasjon om spesielt sårbare rovfugler og ugler i analyseområdet, dvs. konkret stedfestet informasjon som er unntatt offentlighet. Materialet er benyttet for en generell oversikt av kjente hekkeforekomster innen analyseområdet, men konkret stedsinformasjon er ikke å finne i notatet. NNI har ellers gjennomført eget feltarbeid i deler av områdene over lang tid, og har derfor en god kjennskap til deler av analyseområdet og en god oversikt over gjennomførte ornitologiske undersøkelser i regionen.

2 NASJONAL RAMME FOR VINDKRAFT

2.1 Avgrensning og reduksjon av vurderingsområdet 18 i Nordhordland og ytre Sogn

I prosessen med evaluering og analyse av regioner/landskap i Norge ble det i første runde gjort en avgrensning av 43 områder (NVE 2019). Et av områdene var område 18 i området Nordhordland og deler av Sogn (Fig. 1). I den endelige silingsprosessen ble de 43 områdene i Norge redusert til 13 områder, der en reduksjon av område 18 (Fig. 1) etter ulike kriterier endte opp med en avgrensning av den vestre delen av fjord- og kystnaturen (Fig. 2) – benevnt Nordhordland og Gulen.

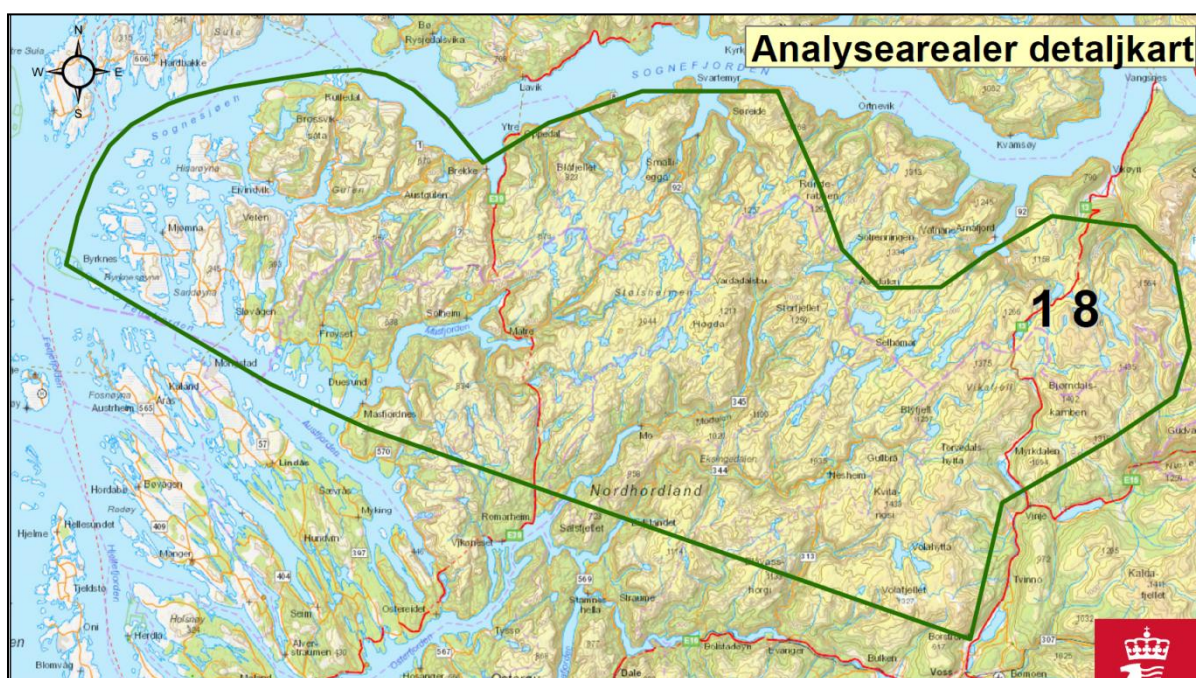

Fig. 1. I den første runde med avgrensning av areal egnet for vindkraft var et område, område 18, lokalisert i Nordhordland og Ytre Sogn. Kilde; NVE.

Fig. 2. Område 18 i den innledende analysen (Fig. 1) ble redusert i den videre prosessen til å omfatte den vestlige delen – Nordhordland /Gulen. Nord for Sognefjorden ligger det nærmeste analyseområdet - Sunnfjord & Sogn. Kilde: NVE.

3 FORVALTNINGSMESSIG STATUS I OMRÅDET

Analyseområdet omfatter i hovedsak en natur- og kulturlandskap som omfatter de ytre deler av fjordlandskapet i Nordhordland og Sogn (Fig. 3). Hele området er tynt befolket med spredte bygder, men også med større industriområder, for eksempel i Sløvåg vis a vis Mongstad. Området ligger i stort mellom Fensfjorden i sør og Sognefjorden i nord (Fig. 3). Samlet areal av analyseområdet er 1040 km² (NVE 2019).

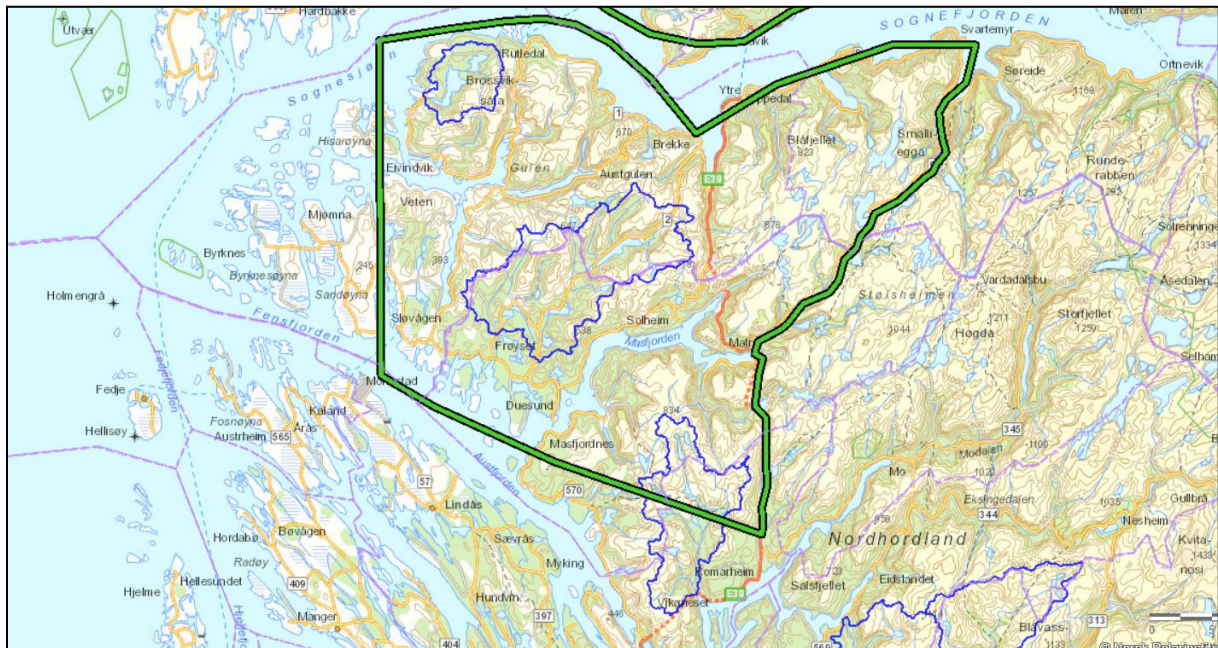

Fig. 3. Avgrensning av NVEs vurderingsområde i området mellom Fensfjorden og Sognefjorden. I tillegg til Masfjorden og Gulen kommuner berøres arealer i Lindås og Høyanger kommune. Vassdrag vernet etter nasjonal verneplan for vassdrag er også avgrenset. Kilde: NVE.

Mesteparten av arealet er NLF-områder, dvs. utmark der åser, fjordlier og fjell utgjør det meste av landskapet. I naturforvaltningssammenheng er et viktig aspekt at det ligger 3 varig vernede vassdrag helt eller delvis innen analyseområdet (Fig. 3), dvs. i fra sør *Eikefetvassdraget*, *Yndesdalsvassdraget* og i nord *Dingjavassdraget* (kilde: NVE). Forvaltningen av verna vassdrag er basert på Stortingets vedtatte "Nasjonale retningslinjer for verna vassdrag" som fatter hele nedbørsfeltet til de enkelte vassdragene.

4 AVGRENSING AV FJELLOMRÅDER

For å kunne nyansere vurderinger og kommentarer mht hvilken kunnskap vi har om fugler og fuglearter innen analyseområdet er det gjennomført en inndeling og avgrensning av fjellområdene som er de sentrale mht hvor nye vindkraftverk er aktuelle å bygge. Fokus på fjellområdene er i første betinget av at her er vindressursene de beste, jfr. NVE (2019), sammen med de ytre kystavsnittene. Ytre deler av kysten er imidlertid silt ut som ikke aktuelle eller uegnede for nye vindkraftverk (mange ulike brukerinteresser – NVE 2019). I denne analysen er det skilt ut 3 hovedavsnitt i landskapet i analyseområdet Nordhordland og Gulen, dvs. område 1, 2 og 3, der hvert enkelt område er delt inn i flere delområder (A, B, C; se Fig. 4, 5 og 6).

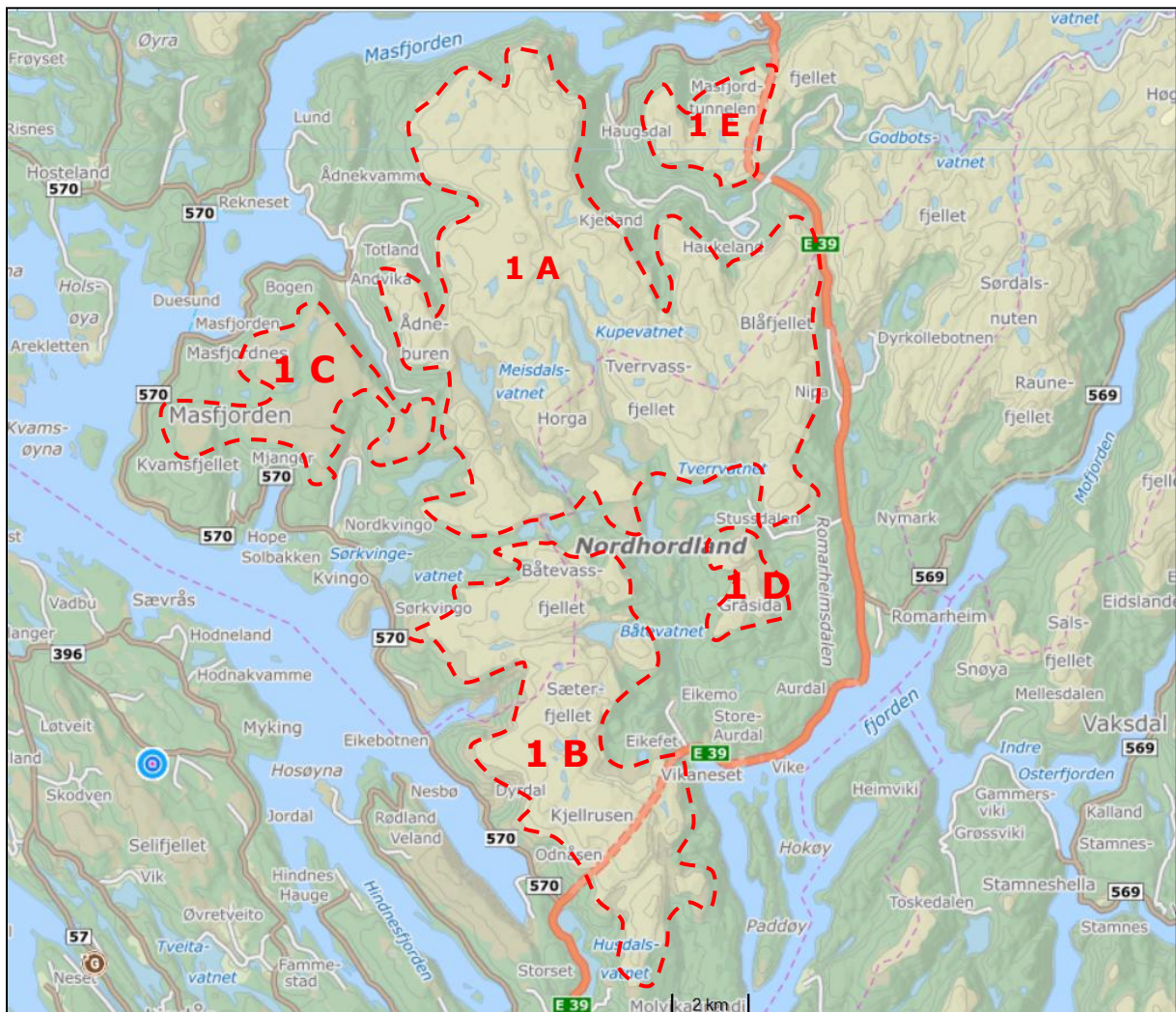

Fig. 4. Avgrensning av kystfjellområder i Masfjorden kommune innen avgrenset vurderingsområde – område 1.

Inndelingen av landskapet med 13 delområder er også for å synliggjøre utformingen og variasjonen i fjellandskapet, dvs. med at analyseområdet har både små delområder og noen litt større. I forhold til det aktuelle tema, mulig nye vindkraftutbygginger er det viktig å få frem at to områder, Dalsbotnfjellet (område 2B) og Brosviksåta (i område 2A) ble tilkjent konsesjon for nye vindkraftverk av NVE, men prosjektet på Brosviksåta ble noe seinere trukket av søker (SAE Vind). Konsesjonstilsagnet for Dalbotnfjellet

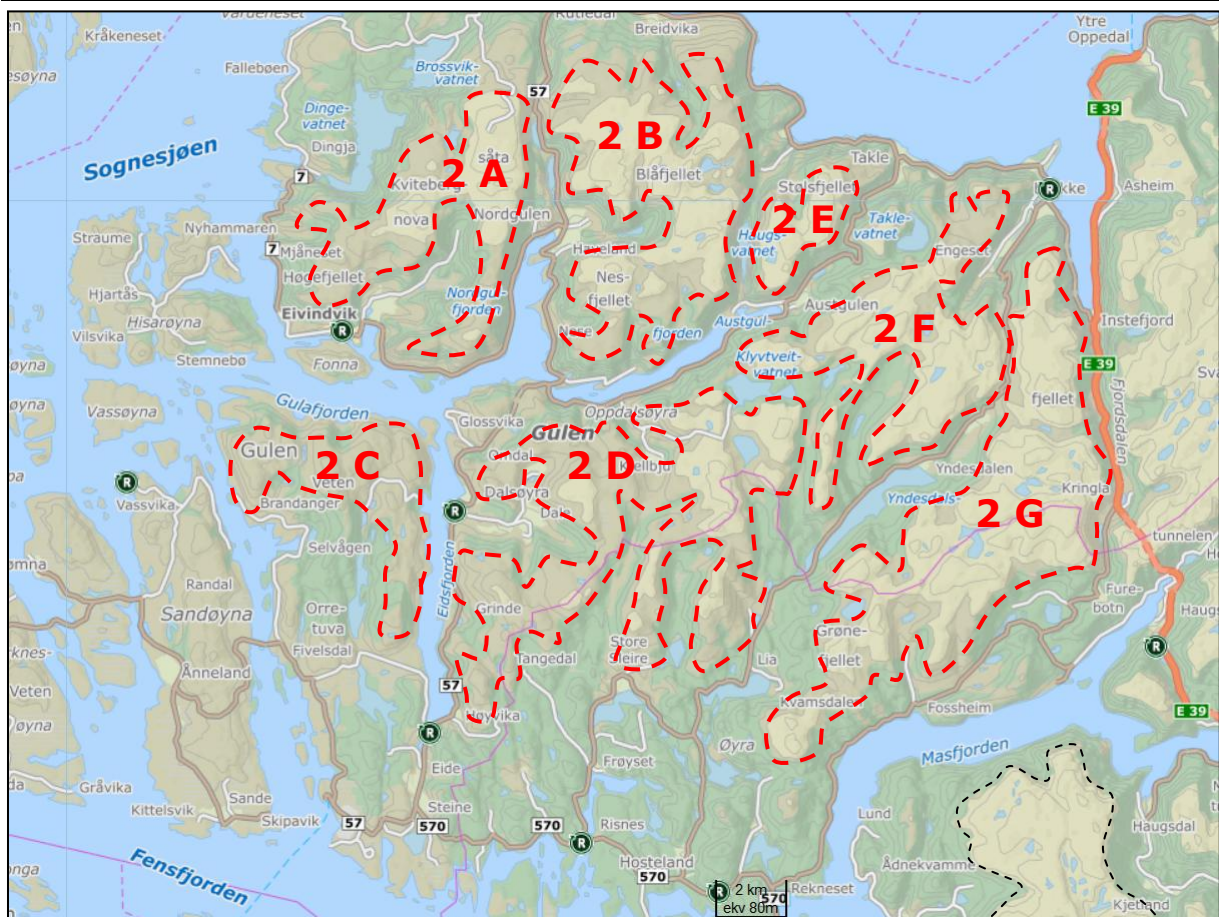

Fig. 5. Avgrensning av kystfjellområder innen vurderingsområdet – område 2.

Vindkraftverk er pt anket til Olje- og Energidepartementet (kilde: NVE). Det foreligger konsekvensutredninger for begge disse vindkraftverkprosjektene, og ornitologisk informasjon fra nevnte utredninger er en del av vurderingene i dette notatet (jfr. Appelgren 2011 og SAE Vind 2010).

For de avgrensede fjellområder vil det generelt være en gradient fra vest mot øst mht høydelag landskapet ligger i, dvs. med de høyestliggende øst i analyseområdet. Tilsvarende også med natur- og klimaforhold, en gradient fra de mest oseaniske områder i vest til noe endrete naturbetingelser i øst. Ellers øker nedbøren fra kystavsnittene inn i de høyeste fjellene, for eksempel med Matre-området i sørkanten av område 3A som et svært nedbørsrikt område (som strekker seg videre innover i Matrefjellene). Sistnevnte område er også det avsnittet som er mest påvirket av vannkraftutbygginger, selv om det er etablert vannkraftverk også i de andre fjellavsnittene.

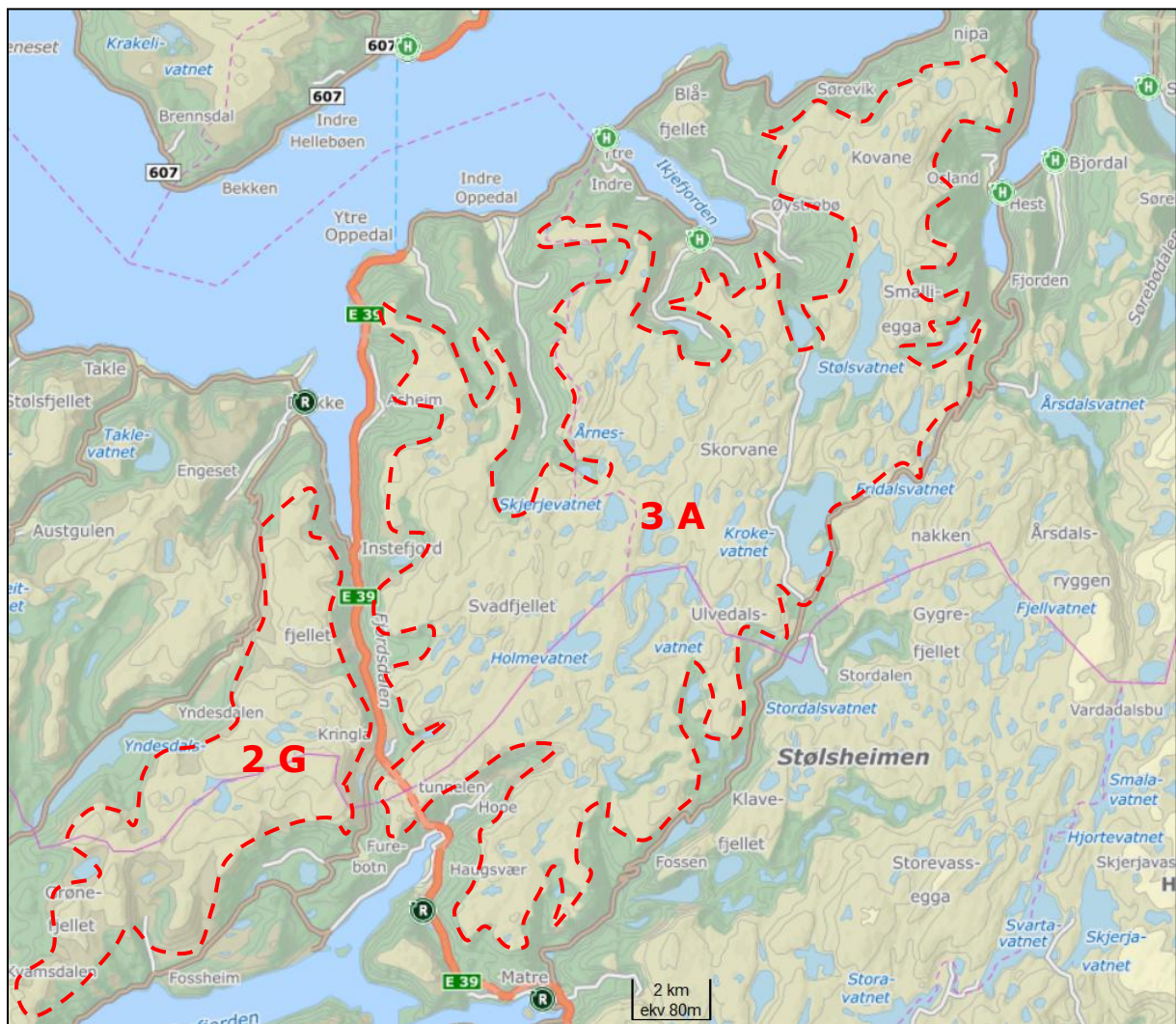

Fig. 6. Avgrensning av kystfjellområder innen vurderingsområdet – område 3.

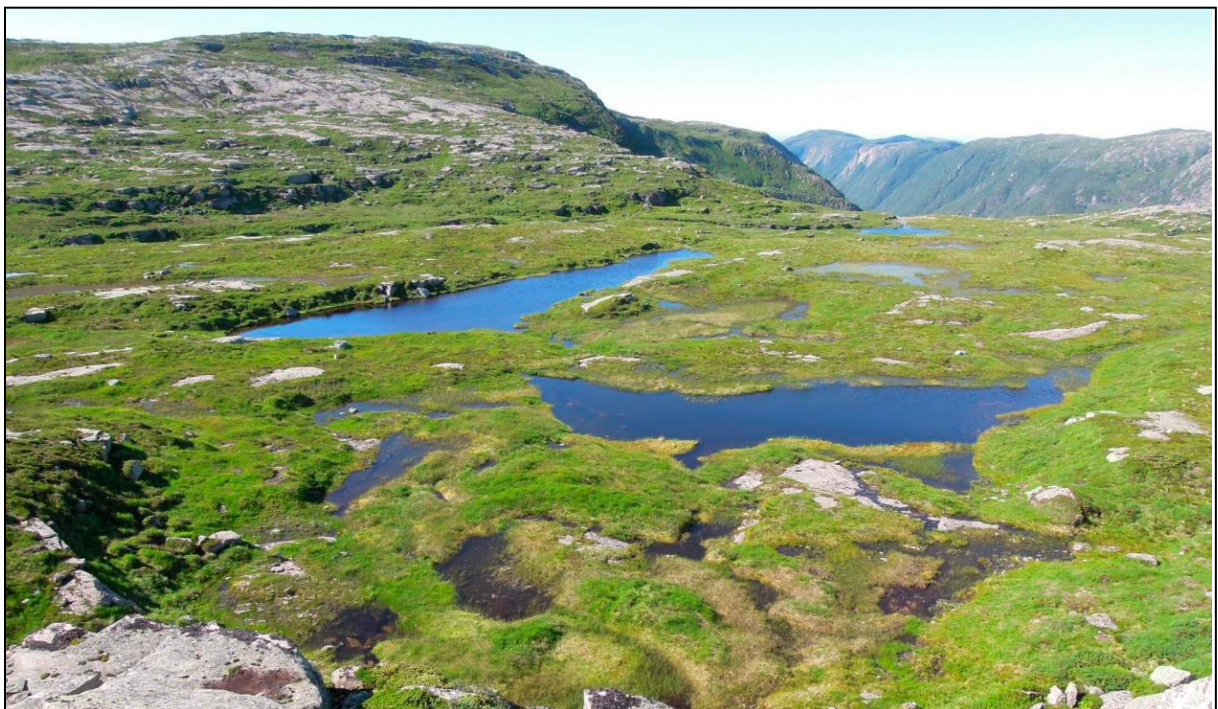

Fig. 7. Våtmarksområdet ved Tungebotnsvatnet på Dalsbotnfjellet (i delområde 2B). Kjent hekkeområde for smålom og leveområde for flere andre sårbare fuglearter mht vindkraftutbygging. Foto: Appelgren (2011).

5 FUGLEGRUPPER OG ARTER SÆRLIG SÅRBARE FOR VINDKRAFT

Forskning og et stort erfaringsmateriale internasjonalt har vist at en del fuglegrupper og arter er mer sårbare for negative virkninger fra vindkraftverk/vindturbiner. Det foreligger en omfattende forskningslitteratur og en rekke case-studier, blant annet oppsummert av Rydell et al. (2011, 2017). Tar vi dette med inn i analyseområdet og tar inn hvilke artsgrupper og arter som er aktuelle som hekkende fuglearter er det følgende som er nærmere vurdert mht hav vi har av kunnskap om forekomster i området Nordhordland & Gulen (Fig. 2).

Følgende grupper er mest aktuelle:

- Lomer
- Rovfugler
- Hønsefugler
- Vadefugler
- Måker
- Ugler

Grunnlaget for at arter i disse gruppene er valgt ut er at det over tid er arter i disse gruppene som forekommer med høyest frekvens/antall mht dødelighet etter kollisjoner eller at de er særlig var for nye inngrep (som vindkraftverk) og derved skyr etablerte hekkeområder (jfr. Rydell et al. 2017 og referanser deri). Arter som ofte kolliderer med vindturbinene (enten rammes av rotorblader eller kolliderer direkte med turbinene) er generelt arter som bruker luftrommet mye (for eksempel rovfugler og måker), eller har dårlig manøvrerbarhet enn mange andre fuglearter. I de aktuelle grupper er det også en rekke rødlistede arter, eller det er langlivede arter der økt/forhøyet voksendødelighet raskt kan medføre en negativ bestandstrend. Flere arter har denne karakteristikk, i tillegg til at de generelt er fåtallige (uten at de derved har fått plass på den nasjonale rødlisten). Eksempler for Vestlandet er havørn, storlom og smålom. I tillegg til arter i de nevnte artsgrupper kan også mange andre fuglearter erfare direkte negativ effekt fra vindkraftverk. I Sverige er for eksempel 80 arter dokumentert drept av kollisjoner med vindkraft- turbiner (Rydell et al. 2017). Andre flere vil kunne erfare negativ påvirkning fra andre typer påvirkning (se neste kapittel).

Hvilken kunnskap vi har om de aktuelle artene i nevnte grupper er oppsummert i kap. 6. I neste kapittel, kap. 5, er kort omtalt hvilke typer negativ påvirkning de nevnte fugleartene kan erfare ved etablering av vindkraftverk.

6 VIKTIGE PÅVIRKNINGSFAKTORER

Etablering/bygging av nye vindkraftverk med de mest lønnsomme, store turbiner krever store arealer. Optimal utnyttelse av vindressursen betinger at naboturbiner ikke kan stå for nært hverandre, samt at terrengets beskaffenhet har innflytelse på pga behovet for å unngå turbulens. Sistnevnte er ikke minst viktig i kuperte, vestenorske fjellandskap, dvs. som i analyseområdet Nordhordland og Gulen. I det følgende er kort listet opp hovedtypene av negative påvirkninger fra etablerte vindkraftverk.

6.1 Virkninger av fysiske inngrep

Etablering/bygging av et vindkraftverk vil i første rekke gi store fysiske inngrep i natur og terreng. Slik de bygges i dag er det i første rekke veier inn til anleggene, samt interne veier til de enkelte turbiner som gir de største inngrepene. Erfaringer fra flere nye anlegg tilsier opp mott 800 meter med nye vei pr. turbin, dvs. et anlegg av middels størrelse vil medføre mange km med nye veianlegg i fjellet. I tillegg kommer areal for hver enkelt turbin og gjerne tilliggende monteringsareal. Samlet blir de fysiske inngrep store, selv om de ofte store avstandene mellom turbinene gir et stort samlet tiltaksområde (mange km²), med konsekvens at de konkrete fysiske inngrep vanligvis utgjør mindre en 5% av samlet tiltaksområde. Veier og turbinplattformer vil lett kunne påvirke viktige naturavsnitt i vindkraftområdet, og ikke minst påvirke hydrologiske forhold i terrenget og derved også andre naturavsnitt igjen. De fysiske inngrep er irreversible, selv om det kan gjennomføres landskapsmessige tiltak dersom enkeltturbiner eller hele vindkraftverk skal avvikles etter normal driftstid. Med behovet for fornybar energi i et langt tidsperspektiv er det imidlertid mest sannsynlig at vindkraftverk vil forbli i drift, gjerne etter oppgraderinger og/eller moderniseringer. Et moment er at enkeltturbiner kan bli tatt ut av drift/demontert etter en tid dersom de viser seg å gi stor skade på fugler (for eksempel via et høyt nivå av kollisjonsdrepte fugler). Isolert sett kan de negative virkninger av de fysiske inngrep bli begrenset, men veier og anlegg legger grunnlaget for andre, negative påvirkninger på lokale fugler, spesielt i hekketiden (se nedenfor).

6.2 Virkninger av støy og visuelle stimuli fra vindturbiner

Støy fra vindkraftverk i drift kan medføre at fugler skyr området totalt, for eksempel at lokalt hekkende par helt forsvinner fra området. Visuell påvirkning fra roterende turbinvinger vil kunne ha samme effekten, dvs. det kan være vanskelig å skille hvilke type stimuli som gir en uønsket adferdsmessig respons hos fuglene. Kombinasjonen av de to vil også ha en forsterkende effekt mht hvordan fuglene reagerer.

6.3 Andre menneskeskapte forstyrrelser

I et ferdig utbygget anlegg vil det være tilknyttet ulike menneskelig aktiviteter. Nye veier inn i fjellet (tilførselsveiene) vil ofte medføre økt ferdsel knyttet til friluftsliv, noe som er erfart mange steder, enten det er tilfeldig eller lagt til rette for det. Et eksempel på det siste på Vestlandet er i Midtfjellet vindkraftverk, Fitjar kommune, der det markedsføres og fremsnakkes at veien til fjells og internt i vindkraftanlegget skal/bør brukes – noe som har skjedd. Med sårbare arter som ellers kunne tolerert selve vindkraft, kan en slik økning i ferdsel og forstyrrelser medføre at lokale fugler gir opp hekkingen og forsvinner fra vindkraftområdet. Ferdsel/aktiviteter knyttet til driften av et vindkraftverk vil gjerne være mer begrenset og derved med en lavere forstyrrelsesgrad mht hekkende fugler.

6.4 Barrierevirkninger

Vindkraftverk i drift er godt synlig i landskapet. Fugler som skal bevege seg fra punkt a til b vil derfor kunne oppfatte vindturbiner som en trussel, som en barriere. Respons kan være å fly rundt eller fly over, avhengig av hvilke art det gjelder og hvilke omstendigheter som er aktuelle. For hekkende arter kan slik barrierevirkning medføre økte flygedistanser, for eksempel mellom reir og matleitingsområder/jaktområder. Tap av tid og energi er da resultatet, noe som igjen kan påvirke hekkeresultatet negativt. Barrierevirkninger kan også oppstå for trekkende fugler, ikke bare for lokalt hekkende. En rekke forskningsprosjekter har vist at vindkraftverk fungerer som barrierer for mange arter (se Rydell et al. 2017), mens en del arter ikke oppfatter vindkraftverk som en barriere, men flyr inn kraftverksområdet, med den risiko det medfører for kollisjoner og død (se neste kapittel).

6.5 Kollisjoner, skade og død

Mange fuglearter lar seg ikke avvise av vindturbiner, men flyr inn i anleggene og kolliderer med enten turbinvingene eller med selve turbinene. Dette er dokumentert i mange studier og med relativt stor dødelighet for mange arter. Klassiske studier fra USA og Spania har dokumentert store antall døde fugler, spesielt rovfugler. I NV-Europa er det særlig arter som havørn, glente og musvåk som er rammet i til dels store antall, men også andre rovfuglearter har erfart signifikante tapstall (jfr. Rydell et al. 2017). Erfaringer har vist at tapstallet kan være begrenset i mange vindkraftverk, men stort i andre anlegg. Er det mange turbiner i et kraftverk kan lokale tapstall bli betydelig, noe som for eksempel er erfart på Smøla der mange havørner over tid har funnet sin død i møte med roterende turbinvinger (antallet har passert 100 drepte havørner siden oppstart av anlegget).

6.6 Negative virkninger i anleggsperioden

I det foregående er kort drøftet de viktigste virkningsmekanismene når et vindkraftverk er i drift. I forhold til det omfattende anleggsarbeidet, og montering av anleggene, er det er klart potensial for at aktivitetene får negativ effekter på lokalt hekkende fugler. Særlig dersom det ikke er tatt hensyn til sårbare arter som hekker i nærområdene. Anbefalt buffersoner ut fra enkeltturbiner er flere km for mange rovfugler og lomer, eller minimum 500 meter til hekkeområder for eksempel flere aktuelle vader-arter (jfr. oppsummering i Rydell et al. 2017). Sikring av reelle buffersoner for alle inngrep krever en detaljert kartlegging av hekkeområdene til sårbare arter. Anleggsarbeid utenfor hekkesesong kan være et av flere avbøtende tiltak.

6.7 Samlet negativ påvirkning

Som kort drøftet er det mange ulike måter et vindkraftverk kan påvirke både hekkende arter (som er mest aktuelt i denne sammenheng for området Nordhordland & Gulen). Det er en tendens til mest fokus på kollisjonsdrepte fugler, men for lokale hekkebestander av sårbare arter er det summen av de ulike påvirkninger som er det viktige). I Smøla vindpark var det lokalt hekkende smålom som forsvant først, og permanent, uten at det er meldt om kollisjonsdrepte smålommer. For sky og sårbare arter som storlom og smålom er det kanskje nok med en feil plassering av turbiner/eller lokal etablering i seg selv. I dette perspektiv er en detaljert og god kartlegging av hekkeområder for de viktigste artene av avgjørende betydning for at uønskede virkninger skal unngås.

7 KUNNSKAP OM SÆRLIG UTSATTE FUGLEARTER I VURDERINGSOMRÅDET

Med grunnlag i at nye vindkraftverk kan ha betydelig negative innvirkning på sårbare (og ofte rødlistede) arter, er det et viktig og sentralt tiltak å ha god kunnskap om hvilke arter som hekker i aktuelle vurderingsområder, og ikke minst i aktuelle tiltaksområder for nye vindkraftverk (jfr. restområder etter hard og myk eksklusjon i området Nordhordland & Gulen – jfr. NVE (2019)). I det perspektivet er historisk kunnskap (her definert som kartleggingsdata eldre enn 30 år), og dagens kunnskap om de viktigste arter, kort kommentert i de følgende kapitler, med da med fokus rettet mot de utvalgte artsgrupper (se kap. 5).

7.1 Kartlegging tilbake i tid

Ser vi på hele vurderingsområdet er det kun i område 2 det foreligger god kunnskap om hekkende fuglearter. Kartlegging knyttet til arbeidet med vassdragsvern, for eksempel i Yndesdalsvassdraget (Munkejord og Råd 1983), eller tilknyttet konsekvensutredninger opp mot vannkraftregulering i Kløvtveitvassdraget (samt overføringer fra Yndesdalsvasdraget), jfr. Mjelstad & Håland (1986), Ugelvik & Håland (1988), gav en god oversikt over fuglefaunaen i områder 2D og 2E. I deler av de samme områdene ble det også gjennomført mye kartlegging av rovfugler på slutten av 1980-tallet (jfr. Ugelvik & Håland 1988, G. Berge *pers. med.*). Det er ikke kjent dekkende historiske kartlegginger i område 1, dvs. fjellene i østre deler av Masfjorden kommune (Fjonfjella), eller i område 3 (Matrefjellene – 3A), selv om det kan foreligge noe observasjonsmateriale for enkelte arter /for eksempel fra det nasjonale Atlas-prosjektet på 1980-tallet). Basiskartlegging litt tilbake i tid foreligger derfor bare fra deler av vurderingsområdet Nordhordland og Gulen.

7.2 Arts- og bestandsdata fra nye tid

Selv om historiske data er viktig, blant annet for å kunne belyse endringer over tid i utbredelse og bestandsnivåer, er det nye og oppdaterte kartleggingsresultater som må legges til grunn dersom nye tiltak og nye naturinngrep er til vurdering.

Kartlegging av fugler, som andre artsgrupper, kan være 1) strukturert og systematisk med bruk av standardiserte metode eller 2) tilfeldig og *ad hoc* datafangst av hekkende fugler. En vurdering av feltdata fra mer tilfeldig observasjonsvirksomhet er omtalt i neste kapittel, før en vurdering av de ulike, prioriterte artsgrupper.

A map of western Norway showing sampling locations marked by orange dots. The map includes labels for various regions and towns: Ytre Sula, Rutledal, Eivindvik, Gulen, Sand, Fensfjorden, Mongstad, Austrheim, Radøy, Lindås, Nordhordland, Mastfjorden, Stølshe, Modalen, Rysjedalsvika, Lavik, and Sognefjord. A blue line outlines the study area, and a dashed line indicates the border with Sweden.

NNI-Notat 76. Nasjonal ramme for vindkraft. Område Nordhordland og Gulen – status kunnskap om forekomster av sårbare fugler – Fase 1.

Når det gjelder observasjoner av arter i de utvalgte gruppene (denne rapport), finnes det mange slike observasjoner i Artskart, men med lokaliserte data som ofte faller sammen med plottene av heipiplerke. Det er ikke gjennomført noen analyse i slike observasjoner i dette Fase I – prosjektet, men foreliggende observasjoner vil bli benyttet i en videreført analyse for de ulike, prioriterte artsgruppene. I det følgende er kort oppsummert status for de ulike artsgrupper, basert på en helhetlig vurdering av foreliggende feltdata og artskunnskap.

7.2.2 Lomer

For de ulike artsgruppene som er gitt prioritet er det kun kartlegging av lom i vurderingsområdet, i regi av NNIs Prosjekt lom, som har målrettet over tid (siden oppstart i 1999 – jfr. Håland *et al.* 2001). Prosjektet har avdekket at Nordhordland (Masfjorden) og Gulen har et av de viktigste delområder på Vestlandet når det gjelder hekkende smålom (og til dels storlom). Når det gjelder de avgrensede fjellområder (1, 2 og 3) er det i første rekke funksjonsområde for hekkende smålom. Hekkebestanden av smålom i område 1 utgjør over 30% av bestanden i hele Hordaland. Sammen med område 2 og 3 huser vurderingsområdet en av de viktigste delbestandene på sentrale deler av Vestlandet (Hordaland – Sogn & Fjordane; fra 2020 Vestland fylke). Hekkende smålom var den første arten som forsvant fra Smøla vindkraft influensområde, dvs. arten er sårbar for denne type inngrep i og ved hekkeområdene. Artens omfattende flygeaktivitet mellom hekkeområder i fjellet, og fiskesjøer (eller fiske i fjordene) gjør arten utsatt for barrierevirkninger og/eller unngåelse/skying av hekkeområder. Storlomen er i større grad knyttet til innsjøer i lavlandet, og arten har vesentlig lavere flygeaktivitet i sine hekkeområder. Kunnskapen om hekkende lom i området er ikke komplett (NNI utført - stort sett med egne midler de siste 20 årene), så det er et klart behov for utfyllende bestandskartlegging i deler av området Nordhordland & Gulen).

For å synliggjøre viktige landskapsavsnitt for lomene, spesielt for smålom som i størst grad er knyttet til hekkområder i fjellet, er kjente aktivitetsområder vist i Fig. 9. Smålomen bruker store områder, dvs. fra reirplass gjennomgående i/ved små og fisketomme tjern (flest i fjellheiene), flyr de til sine fiskesjøer (eller til fjorden for jakt på marin fisk) som kan ligge opp til 8 km fra hekkelassene. Fanget fisk transporteres så tilbake til unge/unger som ligger igjen på hekketjernet. Smålomen er god flyger, men aktiviteten er energikrevende og smålom som lykkes med hekking får som oftest kun 1 unge på vingene på Vestlandet (Håland upubl.). Den omfattende flygeaktiviteten (som kan sammenlignes med mange rovfugler som også bruker store områder/har store leveområder), gjør arten utsatt for kollisjon med vindturbiner, hvis fuglene ikke i første rekke skyr vindkraftområdene (se nedenfor). Smålom og storlom er pt ikke nasjonalt

rødlistet, men begge arter har små bestander på Vestlandet. Historisk ble begge artene etterstrebet og skutt, pga de ble antatt å være "konkurrenter i matfatet". Artenes regionale bestander er derfor å anse som kraftig utarmet, men det har vært en positiv trend etter midten på 1990-talet, men også med lokal tilbakegang etter den tid (kilde: NNI-Prosjekt Lom).

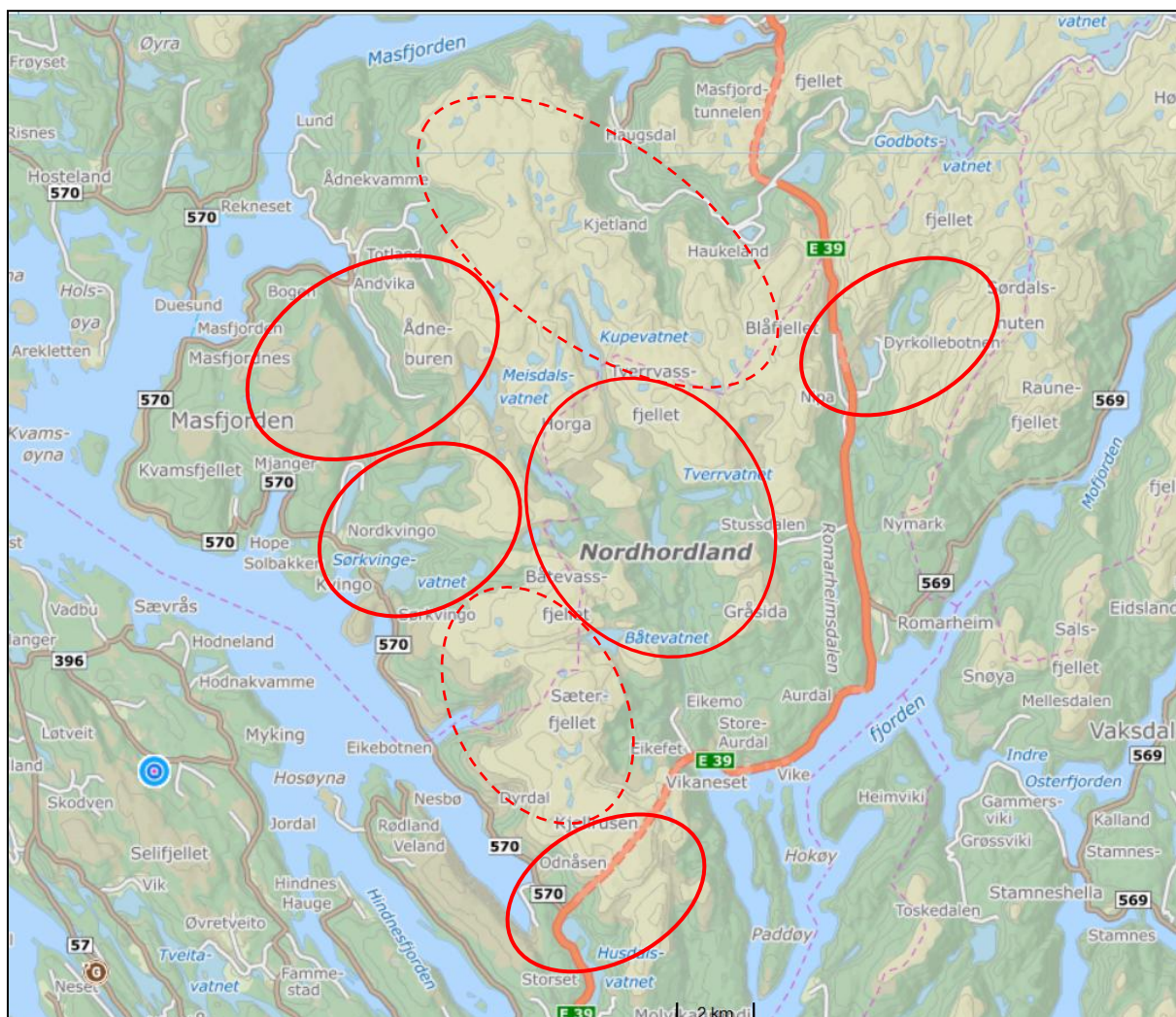

Fig. 9. Viktige områder i Masfjorden kommune, spesielt for hekkende smålom, men også storlom er påvist med par i flere av områdene. To områder, i nord og SV, er ikke kartlagt og funksjonen er ukjent (stiplet linje). Kilde: NNI-Prosjekt Lom – alle data fra etter år 2000.

I det nordlige avsnittet av analyseområdet er det også kjerneområder for storlom og smålom (Fig. 10). Et hekkeområde for storlom, i Kløvtveitvatnet (jfr. Ugelvik & Håland 1988) er gått tapt pga kraftutbygging. Gjennomført kartlegging er ikke dekkende, blant annet er status usikker/ukjent i 3 landskapsavsnitt (Fig. 10).

A photograph of a Common Loon swimming in a pond. The loon has a grey head, a dark beak, and a prominent red throat patch. It is carrying a small, dark, downy chick on its back. The water is calm, reflecting the loon and the surrounding green grassy bank.

19

Fig. 12. Storlom *Gavia arctica* har en liten bestand på Vestlandet, og færre par enn smålomen. Arten er i større grad knyttet til større, næringsfattige klarvannsjøer i lavlandet, men hekker også i fjellsjøer. Kilde: Wikipedia.

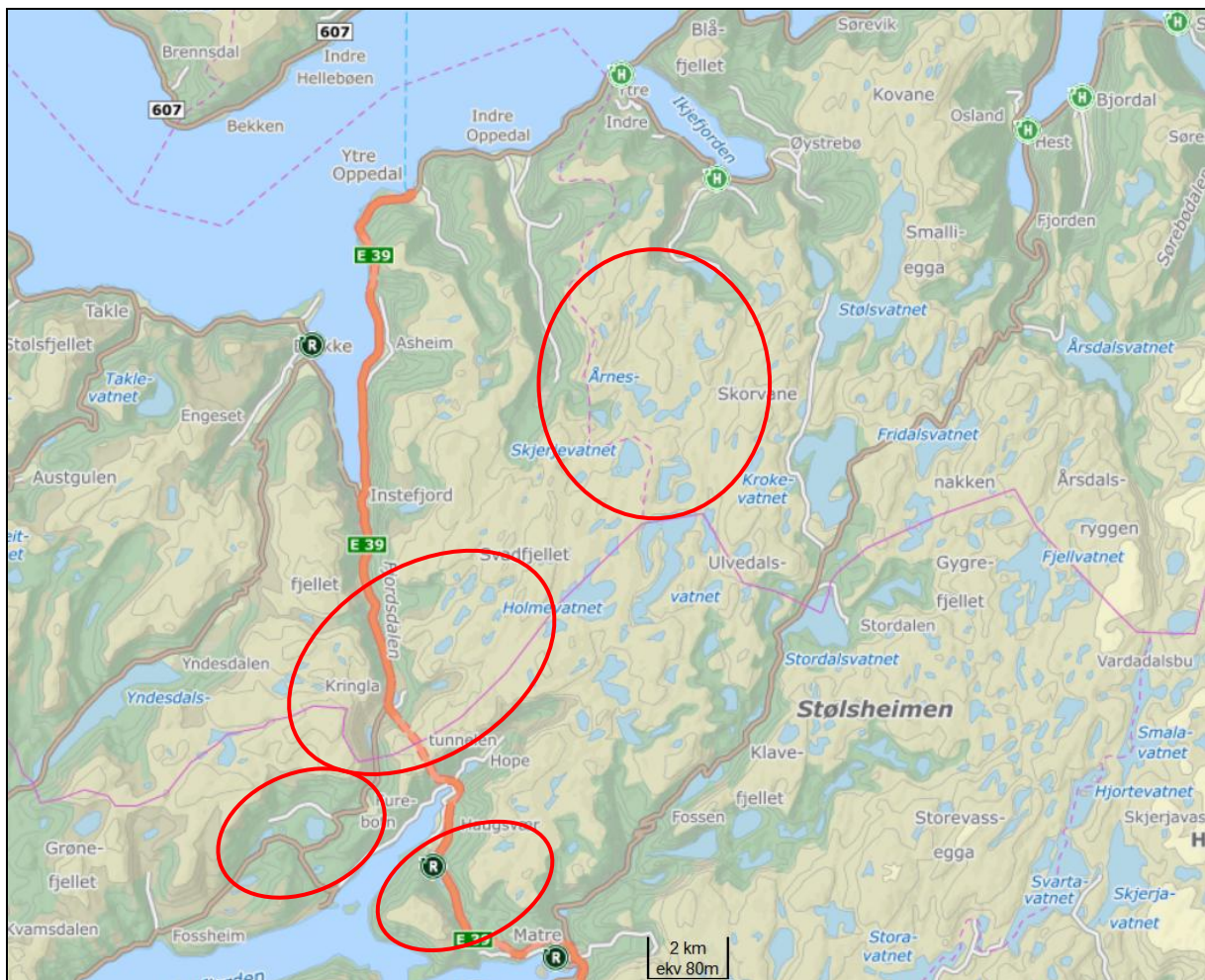

Fig. 13. Viktige områder for lom innen analyseområdet i Masfjorden og Gulen kommuner, spesielt for hekkende smålom. I tillegg også hekkende svartand (rødlistet og svært fåtallig i vestnorske fjell) i område 3A. Kilde: NNI-Prosjekt Lom/Prosjekt Alpine dykkender.

Som Fig. 11 -13 viser er det mange viktige funksjonsområder for lomartene i analyseområdet i Masfjorden og Gulen. Området som helhet rommer svært viktige delbestander sett i et regionalt og nasjonalt perspektiv. NML har klare mål om at alle arter skal sikres levedyktige vilkår innen sine nasjonale utbredelsesområder, dvs. regionale hekkebestander er nasjonalt viktig selv om enkelte arter har mindre delbestander enn det vi kan finne i de viktigste områdene nasjonalt.

7.2.3 Rovfugler

Det er ikke kjent nyere detaljert kartlegging av rovfugler i tiltaksområdet, men over tid er det innsamlet en god del kunnskap om konkrete hekkeområder for flere arter som kongeørn, havørn, jaktfalk og vandrefalk (info mottatt fra Fylkesmannen i Vestland). Ser vi hele området under et så hekkes de fleste artene spredt, men med store leveområder kommer disse artene lett innom fjellarealer som er vurdert som aktuelle i NVEs analyse (NVE 2019). I tillegg kommer flere andre rovfuglarter som fjellvåk, musvåk, tårnfalk, dvergfalk, hønsehauk og spurvehauk, alle som hekkende arter innen analyseområdet, men det er begrenset kunnskap om dagens situasjon for alle rovfuglartene. Kunnskapen om rovfugler i vurderingsområdet er derfor samlet sett dårlig til middels god, men med et klart behov for en målrettet kartlegging av alle artene i gruppen.

7.2.4 Hønsefugler

Det er ikke kjent noen målrettet kartlegging av hønsefugler i de aktuelle områder. Mest aktuelle arter er lirype og i de høyereliggende arealer også fjellrype (for eksempel i område 2 A (Ugelvik & Håland 1988) og i 3 A). Storfugl er knyttet til skogsområdene, dvs. i hovedsak eldre naturskog (blåbærfuruskoger på midlere høyder). Mens orrfugl kan finnes i litt ulikt terreng, både i kystheier og i skoggrenseområder lengre inne i landet. På Smøla har lirypene vært en av artene som har vært overrepresentert mht kollisjonsdrepte individer kontra lokale forekomster/lokal tetthet (Rydell *et al.* 2017). Behovet for kartlegging av hønsefuglene er klart til stede i alle fjellområdene i vurderingsområdet. Et viktig aspekt er at hønsefuglene også er viktig byttedyr for de store rovfuglene, kongeørn spesielt, men også for en art som hønsehauk. Hønsefuglene er også viktige som viltressurs (men merk at både lirype og fjellrype er nasjonalt rødlistet).

7.2.5 Vadefugler

Forskning i utlandet har vist at flere vadefugler er utsatt for fortrenging, eller også med forhøyet kollisjonsrate (jfr. Pearce-Higgins *et al.* 2009, Rydell *et al.* 2017). I vurderingsområdet er det arter som heilo og rødstilk som er de mest aktuelle vadefuglene, hekkende i høyereliggende fjellstrøk (for eksempel i område 3A), men også arter som fjæreplytt og boltit kan komme inn i noen områder.

Det er ikke gjennomført noen systematisk kartlegging av vadefugler i nevnte fjellområder, men flere arter er kjent fra noen områder, for eksempel i området 2A og 2B (data fra gjennomførte konsekvensutredninger for Brosviksåta og Dalsbotnfjellet - jfr. SAE vind 2009, Appelgren 2011). Alle artene er også kjent fra område 3A, selv om det ikke foreligger systematiske kartlegginger av bestandene.

7.2.6 Ugler

I gruppen ugler er det særlig hubro som er naturlig fokusart. Arten er sterkt truet i Norge. Noe kunnskap foreligger om hekkeforekomster lokalt i vurderingsområdet, men kunnskapen samlet sett er ikke god nok. Fylkesmannen i Vestland sin oversikt (mottatt i juni 2019 – viser kun et hekkeområde innen vurderingsområdet, noe som sannsynligvis er mindre enn det reelle, selv om arten har gått sterkt tilbake også på Vestlandet). Andre uglearter, som kattugle, er mindre aktuell i denne sammenheng da arten er knyttet til lavlandets løv- og blandingsskoger. Et nyere trekk er hekking av haukugle i flere områder sentralt på Vestlandet, etter storstilt invasjon i siste smågnagerår 2017-2018. Arten kan da finnes i de høyereliggende skogsområder, der nye veianlegg knyttet til vindkraft-anlegg kan være en trussel mot lokalt hekkende haukuglepar.

7.2.7 Andre sårbare arter

I tillegg til nevnte artsgrupper finnes det også flere rødlistede arter som forekommer i analyseområdet. I området 3A foreligger det blant annet kunnskap om hekkende *svartand*, en svært fåtallig vannfuglart i vestnorske fjellområder (Håland 2006); arten er pt også nasjonalt rødlistet (i kat. NT – jfr. Henriksen & Hilmo 2015).

Flere studier har vist at måker og terner kan erfare høy kollisjonsrate i sine hekkeområder. For vurderingsområdet kan lokale forekomster av *fiskemåke* (pt rødlistet i kat. NT) være en art å ta hensyn til. Det er ikke kjent kartlegging av arten i fjellområdene i Nordhordland og Gulen, men arten krever fokus pga av stor nasjonal og regional tilbakegang de siste 40 årene.

I tillegg forekommer flere rødlistede fuglearter som hekker i fjellområdene i Gulen og Masfjorden, for eksempel *taksvale*, *blåstrupe* og *sivspurv* (jfr. Munkejord og Råd 1983, Mjeldstad & Håland 1986, Artskart online). Fysiske inngrep i hekkeområder er et konflikttema for disse artene, dvs. både veianlegg og turbinplattformer kan være tiltak som kan ramme slike arter negativt.

8 NØDVENDIGE FORVALTNINGSMESSIGE TILTAK

Dersom forvaltningen av de NVE-foreslåtte "vindkraftlandskap" skal følge intensjonene i politiske vedtak (Stortinget) og lovverk (for eksempel Naturmangfoldloven) er det flere arbeidsfelt som krever en betydelig økt oppmerksomhet og tilstrekkelig tilgang til ressurser for en økt kunnskapsproduksjon, kort oppsummert i det følgende.

8.1 Øke kunnskap om hekkeområder i hele vurderingsområdet

En gjennomgang av kjent kunnskap om de ulike artegrupper/arter i vurderingsområdet viser at kunnskapsgrunnlaget generelt er dårlig, med unntak for lomartene som har vært i fokus i NNIs Prosjekt Lom over tid. NML tilsier at uten god kunnskap (etter vitenskaplige kriterier), skal "føre var prinsippet" implementeres (§9). At god kunnskap etableres ved konkrete konsesjonssøknader burde være en selvfølge, noe det ikke har vært i Norge så langt (med noen få hedelige unntak). I sine vedtatte krav til omfanget av konsekvensutredninger for tema fugl er et feltomfang på noen få dager (typisk 3 dager), et omfang som i de aller fleste tilfeller er uansvarlig, faglig sett og ikke tilfredsstillende i forhold til krav satt i NML (§8). Kartlegging av de ulike arter/artsgrupper krever spesifikke og standardiserte feltopplegg, som må gjennomføres på rett til i hekkesesongen.

8.2 Øke kunnskapen om arters områdebruk

I tillegg til kunnskap om konkrete hekkeområder (som det ofte fokuseres på først), er det også viktige å ha kunnskap om arters områdebruk, ikke minst for å kunne vurdere barrierevirkninger for fugler knyttet til bruk av store leveområder (rovfugler, ugler, lomer). Ikke minst må slik kunnskap på plass ved konkrete utbyggingsplaner og lokalisering av nye vindkraftverk.

8.3 Øke kunnskapen om konkrete virkninger av etablerte vindkraftanlegg

Det foreligger etter hvert mye god, forskningsbasert kunnskap om hvordan store vindkraftverk kan påvirke fugler, men det er også store mangler. Kunnskapen er som oftest produsert i forskning på andre arter enn våre egne, eller i områder/natur som er ulik vår. Overføringsverdien kan derfor være begrenset, og for en del problemstillinger er det store forskjeller i resultater fra område til område, dvs. kunnskapen må produseres lokalt i forhold til det enkelte vindkraftverk som er til vurdering (jfr. Håland 2008, 2016, 2018).

Kunnskap kan etableres gjennom konkrete og målrettede forskningsprosjekter, eller fra mindre før- og etterundersøkelser fra enkeltområde/enkeltstående vindkraftverk, men da med bruk av standard metoder der resultater etter en tid kan sammenfattes i metastudier (jfr. svenske anbefalinger i Rydell *et al.* 2017).

9 REFERANSER

- Appelgren, L. 2011.** Konsekvenser for biologisk mangfold ved utbygging av Dalsbotnfjellet vindkraftverk, Gulen kommune. – *Ambio Rapport 25656 - 4*, 43 s.
- Henriksen, S. & Hilmo, O. 2015.** Norsk rødliste for arter. Artsdatabanken.
- Håland, A. 2006.** Bestandsundersøkelser av svartand *Melanitta nigra* på Hardangervidda i 2005 og 2006, samt en vurdering av artens utbredelse i Hordaland. – *NNI-Rapport 157*, 20 s.
- Håland, A. 2008.** Konsekvensutredning – KU, naturmiljø og biomangfold, Kollsnes vindpark, Øygarden kommune i Hordaland. – *NNI Rapport 185*, 67 s.
- Håland, A. 2016.** Utsira II vindkraftverk. Konsekvensutredning KU – for natur og biologisk mangfold. – *NNI Rapport 445*, 67 s.
- Håland, A. 2018.** Testing av høydevindsanlegget Kitemill på Lista, Farsund kommune. Overvåking og vurdering av virkninger på fugler. – *NNI Rapport 520*, 57 s.
- Håland, A., Johansen, O. & Mjøs, A. T. 2004.** Prosjekt Lom. Storlom og smålom i Hordaland. Videreført bestandskartlegging 2000 – 2002. – *NNI-Rapport 128*, 15 s.
- Mjeldstad, H. & Håland, A. 1986.** Konesjonsavgjørende ornitologiske undersøkelser i Kløvtveitvassdraget, Hordaland og Sogn & Fjordane fylker. – *Rapport Ornitologi nr. 16*, Zool. Museum, Univ. i Bergen. 55 s.
- Moen, A. 1998.** Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss. 199 s.
- Munkejord, Aa. & Råd, O. 1983.** Fuglefaunaen i Yndesdalsvassdraget, Masfjorden kommune, Hordaland og Gulen kommune, Sogn & Fjordane. – *Rapport Ornitologi nr. 12*, Zool. Museum, Univ. i Bergen 45 s.
- NVE 2019.** Forslag til nasjonal ramme for vindkraft. – *NVE rapport 12-2019*. 239 s.
- Pearce-Higgins, J. W. et al. 2009.** The distribution of breeding birds around upland wind farms. – *J. Appl. Ecology* 46: 1323 – 1331.
- Rydell, J. et al. 2017.** Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss. Uppdaterad syntesrapport 2017. Naturvårdsverket, Sverige.
- SAE Vind 2010** Konsekvensutredninger Brosviksåta vindpark, Gulen. Rapport, 428.
- Ugelvik, M. & Håland, A. 1988.** Viltundersøkelser i Kløvtveitvassdraget, Sogn & Fjordane og Hordaland fylker, 1988. – *Rapport Terrestrisk økologi nr. 43*. Zool. Museum, Univ. i Bergen 33 s.